

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 50 >
 Hel-ben nazon az utca:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr
 Vidékre postán szállítva
 Egész évre . . . 10 frt — kr
 Negyedévre . . . 2 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnepek utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáca-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásá vagy megőrzésére nem vállalkozik. ra

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Az új törvények eredményei a protestánsoknál.

Aki a most székes fővárosunkban üléső egyetemes konvent tanácskozásait figyelemmel kíséri, s visszagondol arra a jobb ügghöz méltó buzgólkodásra, melylyel hely. vallásu polgártársaink, jobbjainak óvóintéze daczára, a bukás stádiómába már-már belejutott egyházpolitikai reformok szekerét tolták; annak önként eszébe jut, — venia sit verbis! — annak az együgyü Fáraó fiának a története, aki önmaga alatt fűrészelte le a faágat.

Az új törvények alig több mint fél-éves multja megmutatta, hogy a kath. hit dogmai sérelmétől eltekintve, egyetlen felekezetnek sem okoztak oly nagy károkat, mint éppen az őket diadalra juttató protestánsoknak, akár az erkölcsi — lelki, akár az anyagi veszteséget tekintsük is.

A protestáns köznép szemében főpásztoraiknak az egyházpolitikai küzdelem alatt viselt dolgaik letörölték a házasság isteni intézményéről azt a kevés hitbéli mázt is, amelylyel eddig az szemeikben birt; csoda-e hát, ha már most megdöbentő nagy perzentjük nem akarja igénybe venni az egyházi áldást, nem a keresztség-szentségét, s megalégszik ujonszülött gyermekének a polgári anyakönyvbe való beiktatásával. A cultus disparitas akadályának szept. 30-áról okt. elseje viradóra való eltörlése, a zsidó-protestáns egybekelekéseknek superintendensi rendeletre való megáldása, ezrével kergeli e jó magyar

népet a nazarénus és baptista felekezet, vagy a teljes felekezettenség karjai közé.

A protestáns községekben a hitbéli dolgokban különben is rosszul fegyelmzett hely. vallásuak templomai mellett sok helyütt már is egy új templom áll — a baptista, vagy nazarénus imaház.

S míg a konvent tagjai e baj panaceájáról vitalkoznak, addig a fővárosi lapok meghozzák a szomorú hírt, hogy csupán a tegnapi napon 29 tagból álló népcsoport jelentette be az aradi polgármesteri hivatalnak, hogy a hely. vallásu egyház kebeléből kilép és felekezettlenné lesz.

Ime ezek az erkölcsi — lelki hasznok, melyek az új törvényekből a protestánsokra háramlanak!

De nem irigylendők az anyagiak sem! Érti ezt a jelenben üléső konvent. Egyszerre három czimen is megakarja pumpolni a magas kormányt, illetve az államot az egyházpolitikai szolgálatokért. Kéri 1-ször a lelkészi fizetéseknek törvényhozás utján való szabályozását; úgy hogy a fizetési minimum végleges 800 frtba, kedvezőbb pénzügyi körülmények beálltáig 600 frtba állapittassék meg. 2-ször az új házasságjog életbeléptetésével és az egyházi házassági judikatura megszüntetésével beállott stolaris veszteségek kárpótlását. 3-szor a kolozsvári theologiai internátus fentartására évi 6000 frt államsegélyt.

E három közül az első és utolsónak emlékiratban való kérelmezését a kon-

vent elfogadta, míg a kárpótlási-memorandumot elvetette.

Érdekes a vita mely e pont körül megindult. Tisza Kálmán, Szász Domokos, Kiss Albert és Bartha Lajos a mellett vannak, hogy az erdélyiek e felirata pártolólág felterjesztessék. Fejes István, Szász Károly ellene, hivatkozással a multa, mert a Bach korszakban sem fogadták el a hely. vallásu pásztorok a felajánlott segélyt, mivel a pénz elfogadása autonom jogaiknak veszélyeztetésével járhatna. S ez utóbbi értelemben határozta.

Pedig ez a konkluzió merőben téves; mert hisz a kérelmezett fizetésjavítás éppen olyan évenkénti pénzsegély, s ezen a czimen ugyancsak önkormányzatukba való beavatkozást, jogaik korlátozását eredményezhetné. Nem is ez volt az igazi ok, a mely miatt e memorandumnak buknia kellett; hanem az, hogy ez a stolaris kárpótlás a gondolkodni kezdő katolikusok szemében úgy tűnt volna fel, mint az egyházpolitikai javaslatokért járó honorárium.

Nem tudjuk mi lesz a fenti másik két memorandum sorsa? De azért nem habozunk eleve kijelenteni, hogy ennek a kérelemnek teljesítését, főleg a lelkészi fizetéseknek törvényhozás utján való szabályozását, a mai körülmények között, míg a katolikusok autonomiájának és kongruájának kérdése megoldva nem lesz, korainak tartanók. Ámbár ha sikerül kivívniok, nem irigyeljük tőlük. Azt hisszük azonban, hogy meggondolják még

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nogáll-utczai új kápolna.

Irta: Giulio Lunasproni.

Boldog aki felvállalt nagy művének befejezését megérheti! Dr. Nogáll János fölszentelt püspök ezélett negyedfél évtizeddel kezdette meg annak az intézetnek építését, amelynek az új fényes kápolna befejezését képezi. Olvasóink bizonyára szívesen fogják venni, ha néhány rövid szóval leírjuk azt.

A kápolna az intézet immár parkká átalakított kertjének közepén emelkedik, kései románstýlben, amely a lakóház stýljének megfelelő. Hossza 20 méter, szélessége 9, s így területe összevisza 180 m. lehet. Az intézet főkapujától műkövel burkolt ut van a kápolna diszes, gazdag frontjához, melynek orrán a »Patrona Hungariae« kedves szobra ékeskedik. A szobor alatt (a kápolnának nincs tornya) a kis harang függ, ennek nyílása alatt ékes rózsablat (Katalinkerék) pompázik, amely a front közepét foglalja el. Ez ablaktól jobbra egy diszes fülkében római Sz. Francziska, balra egy másikban Nep. Sz. János szobra áll. Mind három szobor terracottából van; színük halvány sárga, némi aranyozással. Végre a rózsablat

alatt pompázik az oszlopos, diszes kapuzat, amely a külső egyik legsikerültebb részlete s melyen át nehéz tölgy ajtó vezet a kápolna belsejébe.

Ez kései renaissance formákat tüntet föl, bár a szentély részben román stýlnek nevezhető. 8 nagy félköríves ablak s egy kis keret ablak a szentély végén boesátja a világosságot a templom derült belsejébe. A festésről nem szólunk mert az csak ideiglenes, de annál nagyobb elismeréssel kell meg emlékeznünk a gazdag fényes berendezésről. Mindjárt a bejáratnál egy egészen szabadon álló, életnagyságu bronzirozott érc-angyal köti le figyelmünket, aki a szenteltvíztartót nyújtja felénk. A hajó jobb felén tiszteletreméltó Le Gras özvegy és Boldog Perboyre vértanu, baloldalán Szt. Terézia és Ker. Sz. János szobrai állanak. A hajó végén két mellékoltár.

A jobboldali fölött Páli Sz. Vincze, a baloldali fölött a Szeplőtelen fogantatás szobra ékeskedik. Az ugynevezett »arcus triumphalis«, a diadalív (a hajó és szentély határive) alatt jobboldalon Sz. József, baloldalán az Orangyal szobra. Sed nunc venio ad fortissimum. Pompás vasrácsoszat választja el a hajót a szentélytől, melyben az egészen tölgyfából faragott gyönyörű oltár emelkedik polychrom festéssel. Az oltár fölött emelkedik Jézus szíve szobra, mert

a kápolna erről van elnevezve. Balkezével szívére mutat az Üdvözítő, jobbát kegygyel boesátja le. A szentségház ajtaján Izsák föláldoztatása, remek olajfestmény, két oldalt az oltárasztal fölött angyalok, az áldozat, az imádás jelvényeivel; hat pár angyal remek, színes dom-borműben. Ezek az oltár leggyönyörűbb diszei. Pompás, nehéz értékes oragyertyatartók, tűzben aranyozva fogják a világosságot árasztani a szent áldozatnál. Remek, az egész szentélyt beborító szőnyeg (Kunz kereskedő ajándéka) fogja elnyelni a segédkező papok lépteit. A kápolna s az oltár egyik legértékesebb disze a pompás szentségtartó lesz, a melynek az oltár szentség-házában oly méltó hajléka van.

A szentélytől jobbra-balra csinos kis sekrestyék vannak; a hajó elején erkélyszerű kórus, melyen egy harmoniumnak, s néhány énekesnek is jut hely. Jobbról csigalépcső vezet a kórusról a hajóba; balról egy hatalmas cserépkályha, mely elég melegséget onthat a kápolnába, annál inkább, mert a két sekrestye is fűthető. Nem lenne teljes leírásunk, ha meg nem említenők a pompás ablakokat, melyeken a gravirozáshoz hasonló kivitelben, román stýlű diszítések, jelvények pompáznak, továbbá a templom talajának burkolását, amelyet egy kassai gyár műköveivel raktak ki, s mely, mint valami diszes szőnyeg terül el lábaink alatt.

TAVASZI és NYÁRI

idényre

előnyös bevásárlás folytán 30%-kal olcsóbban mint bárhol ajánlja

MITTEILER EDE

FÉRFI SZABÓ ÜZLETÉT

Lapunk mai száma 12 oldal.

NAGYVÁRAD,
 OLASZI, FŐ-UTCZA

(Orsolya apácák bérháza.)

Szövegek méterenként gyári áron ától.

előbb, mielőtt autonomiájukat feláldoznák s lelkészeiket a kormány bábjaivá alacsonyítanák.

Nagyon kiszínezett az a kép is, melylyel a konventebbeli kérelmét másodsorban indokolja, — a protestáns lelkészek anyagi helyzetének képe. Azt különben szívesen elhisszük, hogy aki nincs rászorulva, az nem kér.

Abban az egyben van határozottan igazuk, hogy hiveik nem mennek elegendő számmal a lelkészi pályára, a debreczeni theologia első évfolyamának, mint halljuk, egy hallgatója van, sőt mi megtoldjuk azzal, hogy maguk a lelképásztoraik is szívesebben adják gyermekeiket a jogi pályára, mint a papira; de ennek sem annyira a gyenge anyagi pozíció az oka, hanem sokkal inkább az a körülmény, hogy összetartásuk, protekciójuk révén a jogi, főleg a bírói pályán nagyobb karriérnek néznek eléje.

Az «ujrendből» a protestáns felekezetekre háramló erkölcsi és anyagi kár már is gondolkodóba ejtette hely. vallású polgártársainkat, s mi hisszük, bár óhajtuk hogy csalatkoznók, a jövőben még fokozódó károk még több gondot fognak nekik adni.

Mult év okt. elseje óta sokat tanultak már ők, bár még mindig semmit se felejtettek. Úgy hogyha még egyszer kellene e radikális egyházpolitikai javaslatokkal szemben állást foglalniok, azt hisszük kétszer is meggondolnák »pro»-e vagy »contra»-e mi egy oly sajátságos kort élünk, melyben nem csak a történelem eseményei ismétlődnek, de Aesopus meséjének moralja is.

A pápa képviselője.

Éppen ma egy esztendeje vett bucsut Agliardi nunciust Szent-László városának lakóitól. Rövid itt tartózkodása alatt magyaros vendégszeretetre talált országunkban a pápa követe. Amint azonban kitette lábát e földről, hova maguk a miniszterek hívták, megindult ellene a gyalázatos hajsza.

Hanem most már lépünk ki a templomból s járjuk körül azt. Kis park övezi a kápolnát, gyepszőnyeggel apró fényökkel s egy kis rózsálgéttel. A templom hátsó, szentély felőli része, eleven, tagozott szerkezetével kedves látványt nyújt, kivált ha majd megnőnek a bokrok, s a kis uton miniatűr processió fogja körüljárni a kápolnát. Ahány gyermekajk, s e kis telepen bizony százával vannak annyi imádság annyi áldás annak a nagy férfinak fejére, aki nagy emlékművére, egész élete remekművére, egész élete remekművére, monumentum, aere perennius, regalique situ pyramidum altius, ma teszi le, mialatt áldozatának jó illatu füstje égbe száll, a zárókövet.

* * *

Méltánytalanság volna meg nem emlékeznünk azokról, a kik e jó püspöknek segédkezet nyújtottak eszméjének megvalósításához. Kiváló építőnk Rimanóczy Kálmán tehetséges fia ifj. Rimanóczy Kálmán a kápolna alkotója, édes apja volt ezelőtt évtizedekkel az istélet építője. A szobronon, s az oltáron kívül amely a Mayer féle müncheni világhírű cézég termékes minden egyéb hazai munka, ama kápolnán kívül belül található.

Hangok az alföldről.

Rég láttalak reményszínű rónaság ölelésre tárt virágos kebleddel, csendes békés város mohos tornyu gymnázium. Rég hallottam az öreg

Május elsején tette meg Terényi Gyula városának ez idő szerinti képviselője hirhede interpellációját. Bánffy válasza kabinetválságot idézett elő, melynek áldozata a külügyek vezetője lett. Azóta minden erejét megfeszítette a kormány, hogy a nunciust elmozdítsa állásáról.

Nagy jóakarattal megtehető volna már bibornokoknak is. Mind hiába.

Ide s tova egy esztendeje, hogy tart a pápa követének méltatlan üldözése, meghurcoltatása. Még ma sem tudták megmondani, mi- ben lépte át Agliardi nunciust hatáskörét? Májig sem ment el Rómába az a jegyzék, melynek elküldéséhez Bánffy tárczáját kötötte. A nunciust állása pedig egy cseppet sincs megrendülve. A pápa nem büntetheti azt, aki lelkiismeretesen betöltötte missióját.

Mikor látta a liberális kormány, hogy a nunciust állását megindítani nem képes, arra törekedett, hogy a millenniumi ünnepségekre külön képviselőt küldjön a szentszék. A februárban tartott püspöki konferencián be is jelentette a hercegprimás, hogy megkereste őt ez ügyben a miniszterelnök s felkérte, tegye meg ez irányban a szükséges lépéseket. Mi is őszintén örvendtünk volna annak, ha az apostoli szék annyira kitüntette volna nemzetünk nagy jubileumát, hogy arra külön rendkívüli képviselőt küldött volna, — de nem mertük hinni, hogy a történelem után megtegye ezt a romai kuria.

Nem tudjuk, tette-e valóban lépéseket a hercegprimás ez irányban? — de úgy látszik, hogy rendkívüli küldött nem fogja millenniumi ünnepünkön képviselni a szentatyát, mert ezt már tudatták volna. Agliardi nunciust sem fog jönni, mert most már hivatalosan bejelentették Pétervárotról, hogy ő fog menni a moszkvai koronázásra. A Neue Freie Presse alaposan szokot informálva lenni; s ez a lap azt jelenti, hogy Locatelli, a bécsi udítore fog jönni az ezredéves ünnepre. Ha igaz e hír, az a kormánynak teljes vereségét jelenti.

A kongrua.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1.252. eln. sz. alatt a latin és görög szertartású katolikus érsekségek, püspökségek, székes- és tár-

saskáptalanok, javadalmas apátságok és prépostságok jövedelmeinek és kiadásainak összeírása tárgyában rendeletet adott ki, melyben a belügy- és pénzügyminiszterrel egyetértve, azok összeírását elrendeli. Ezen összeírás célja, hogy a lelkészkező papság kongruájának rendezésénél a mutatkozó szükséglet fűdözétének egyik forrása megállapítható legyen. Az érsekségek és püspökségek, valamint a királyi adományozás alá tartozó javadalmas apátságok és prépostságok törzsvagyona az 1715. évi 16. t.-cikk rendelkezése folytán nyilvántartatik és időről- időre részletes felvétel alá is kerül, azért ezen javadalmak jövedelmeinek összeírása a rendelkezésre álló adatok alapján a kongrua-bizottság által beterjesztett némi módosítással jóváhagyott szabályok szerint, a pénzügy- és a vallás és közoktatásügyi miniszteriumok által fog eszközölni. A nagyobb egyházi javadalmak jövedelmeinek és kiadásainak összeírását első sorban a pénzügyminiszterium fogja eszközölni. Ezután átteszi azokat a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, mely a szükségesnek mutatkozó pótlások és helyesbítések eszközölése után az összeírásokat a központi kongrua-bizottság rendelkezésére bocsátja. A székes- és társas káptalanok, valamint a magánkegyuraság alatt álló javadalmas apátságok és prépostságok jövedelmeinek és kiadásainak összeírása az illető javadalmasoknak, az egyházmegyei hatóságok által ellenőrzött és közhiteles okmányokkal támogatott bevallása útján történik. Ezen összeírásokat a javadalmasok tartoznak eszközölni és bizonyítványokkal felszerelni. A lelképásztorokodással összekötött apátságok és prépostságok jövedelmeinek és kiadásainak összeírása a többi plébániai javadalmakkal együttesen, az ezekre nézve kiadott rendelet értelmében eszközölni. A rendelet azután részletesen ismerteti az összeírás módzatait. Az összeírások 1896. évi június 20-án megkezdendők és kilenczven nap alatt bevégezendők.

A pápa és a béke.

Néhány nap előtt adták ki Gibbons, Logue és Vaughan angol bibornokok manifesztumukat, a melyben azt ajánlják, hogy az Anglia és az egyesült államok közt felmerült kérdésekben nemzetközi békebiróság ítéljen.

Rákóczy csengőjének figyelésre intő csilingelését. Elfutnak szemem előtt a vissza nem térő idők képei; az apró gondokkal teli gyermekkor; a komoly öreg tanárok feddő szavát mintha most is hallanám, emlékszem még mikor először vágtam ki harsány hangon a beatus homót boldog egyszerű idők eltűntetek, elmúltatok amint elműlik a virágos tavasz! Azóta sok sok galamb fiók szárnyára kelt már az öreg iskola- toronyban sok »szurkos« óra végét jelezte már a haragos képű pedellus csemetéje.

A város is sokat változott; lassanként eltűnnek a roskadozó nádas házak azt mondják, hogy az öreg iskolát is lebontják, hát bizony szűk is már nagyon — pedig a kopott — epigrammákkal s ephithetonokkal ékesített — falai ugy meg szokták már lebámulni a meszsze síkra . . .

A róma mindég a régi s örökkéúj, — a külsőség itt látszik Isten és ember között. Az ember alkotásai megkopnak, elporladnak, öregszenek, az Isteni? . . .

Nézzük ezt a ragyogó fényt, ezt az üdeséget a mi a virágos zöld szőnyeg felett ül, így volt ezt mindig ilyenkor s így is lesz örökké: a róma maga a remény zöld színével, szeretik virágait s hiszünk benne mert jó, mert áldásos . . .

Itt ott elcsikázik szemünk előtt egy fényes vonal, talán délibáb? . . .

Nem! az áprilisi napfény gyenge még ehez a tündérvjátékhoz a tavaszi hóolvadás fogyó maradványa csillog a csalékony nap fényében.

A sík ellágyuló szélén megvillannak a barátságos fehér tanyák, mindenik előtt ott ágaskodik az elmaradhatlan kútgem. Barátja itt a kút, embernek, állatnak, — kivált ha jó is a vize, központja a tanyavilágának. — A ki meg nem figyeli, mindenütt egyformának látja ezeket a merészkező ágásokat, pedig hát sokféle a kútgem is mint a gazdája. — Lám a Mónus István gazduramé milyen büszkén ágaskodik, nemhiába hozzáértő ácsmesterember faragta csinosra, egyenesre, a szegény szomszéd Könyeres Jánosé bezzeg csak olyan girhes faragatlan akácból van össze tákolva; maga barkácsolta az öreg mikor nem került más végzésre méltó munka a tanya környékén, bizony a szögény embörnek minden ügyes-bajos dologhoz sejteni köll!

A szegény Kenyeres János mihaszna földcskéje nem sokat haj; jobbadán napszám- ból él ötöd magával. A csunya girbe-gurba koloner kúttostor fájdalmasan nyikorog, a mint megmozdul a gerendélyen a Mónus porta kútja felé, bezzeg annak mög van kenve a nyikor- gója; jut ott szalonna még erre is. Pedig hát egyformán jobbágy volt a Mónus és a Könyeres familia, hogy amannak több jutott a jóból — ki tehet arról? Meg fekszi ez a valami az öreg Kenyeres lelkét, meg az egész családjáét, — csak nagy néha fakad ki mikor már alig bírja. Hej de nehéz is a szögény embörnek! bezzeg amannál járja a módi, bent laknak a városban, csak úgy hébe korba jön ki a gazda no mög aratáskor, akkor is a boglya

A »Daily Chronicle« című protestáns lap ez ügyben kérdést intézett a pápához, hogy milyen álláspontot foglal el. Erre Rampolla bíbornok a pápa nevében válaszolt és a levélből kitűnik, hogy az említett bíbornokok fellépése teljesen megegyezik a pápának véleményével.

A levél szövege a következő:

»Mélyen tisztelt Uram! Az isteni Megváltó által az emberiségnek adott ajándékok egyik legértékesebbje a béke s Istennek nincs is bensőbb óhaja, mint hogy ez a béke uralkodjék az egész földön. A szent Atya, mint az örök békéltető földi helyettese, ezt a békét akarja megvalósítani s a nemzetek közt az egyetértést és szívélyes jó viszonyt fenntartani. Miután pedig én Ő szentségének tudomására hoztam azt a buzgalmat, melyet önök egy a nemzetközi egyenlenségek elsimítását célzó állami bíróság létesítése körül kifejtettek, Ő szentsége nem titkolhatja el benső örömét s azon reményének nyilvánítását, hogy Isten ezt a dicséretes igyekezetet, mely a háboru veszélyeit a népektől távol tartani törekszik, sikerrel koronázza. Fogadjon különben uraságod ebből az alkalomból nagyrabecsülésem kifejezését. Rampolla, bíboros.

A kormány vád alá helyezése.

A függetlenségi és 48-as anyapárt ma este ülést tartott Szederkényi Nándor elnöklete alatt. A párt először a költségvetés kiutalványozásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalta abból a szempontból, hogy a párt minő álláspontot foglaljon el azzal szemben; beható vita után az értekezlet kimondotta, hogy a Bánffy-kormánynak a költségvetést nem szavazza meg. Ezután szóba került a kormány vád alá helyezésének kérdése, mely körül élénk vita fejlődött ki. A vitában részt vettek Ugron Gábor, Meszlényi Lajos, Sima Ferencz, Holló Lajos, Visontai Soma és többen. A párt a következő határozatot hozta: A kormány vád alá helyezésére minden indok fenforog, s a párt azt magáévá teszi. Miután azonban a vád alá helyezés hatásossá tételére szükséges, hogy ez ügyben az egész függetlenségi párt együttesen járjon el, Szederkényi Nándor elnök megbizatik, hogy lépjen érintkezésbe a Kossuth-frakcióval és kérje fel arra, hogy a vád alá helyezést szintén tegye

magáévá és a képviselőházban együttesen tegyék meg az indítványt. Ha azonban egyöntetű eljárás ez ügyben, nem volna elérhető, a párhatározati javaslat alakjában fogja nézetét előadni s annak előterjesztésével Ugron bizatik meg.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A főrendiház ülése.

Április 25.

Az egyházpolitikai viták óta nem volt olyan népes a főrendiház ülésterme, mint ma délelőtt 11 órakor, mikor is a millenniumi törvényjavaslat elfogadása céljából gyűltek össze — talpig feketében — a főrendek. Csak a váradi bíbornok-püspök s a még jelenlevő többi püspökök viola-szinű palástja tűnt ki ragyogóan. Ott láttuk főpapjaink közül dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspököt, Császka György kalocsai érseket, Samassa József egri érseket, Bubics Zsigmond kassai püspököt, Szmeccsányi szepesi püspököt. A kormány — Jósika minisztert kivéve — teljes számban megjelent, még Fejérváry is, akinek pedig 9 órakor volt a párba Bernáth Bélával. A főrendek természetesen ebből megtudták, hogy a miniszternek semmi baja se történt, s gratuláltak neki. De sok gratuláció hullott az új titkos tanácsos miniszterek ölbe is. Szóval mindenütt öröm volt és megelégedés, csak Prónay Dezső báró ült a helyén, mogorván. Csendesen nézte a gratulálókat és gondolta magában:

— Hiszen majd elrontom én a ti örömeiteket.

Az ülésen nem volt jelen Zichy Nándor gróf, de ott volt helyette Esterházy Móricz Miklós. A primás nem volt jelen.

Szlávy József koronaőr megnyitotta az ülést és azonnal felolvasta a javaslatot.

— Elfogadjuk! Elfogadjuk! — hangzott minden oldalról, de ekkor fölállt br. Prónay Dezső s heves, harsány beszédet mondott. Először méltatta a nagy ünnepet, melyet a magyar nemzet megül, hangsúlyozta, hogy a magyar állam választott monarchia s az kellett volna, ha annak külsőleg is kifejezés adatott volna, szóval óhajtott volna, hogy a király az új parlamenti diszülésen jelen lett volna.

Visszapillantást vetett a magyar királyok alkotmányos szokásaira, s úgy találta, hogy azok mindig résztvettek az ilyen ünnepélyes országgyűlésen. De az utóbbi időben másként fogják fel az uralkodók helyzetüket. De hát nem

baj ez. Jobb, hogy így történt, mert minden illuziótól jobb a rideg való. S a király távolmaradásából azt látja, hogy most is csak olyanok a viszonyok, mint a legutóbbi negyed században, a melynek tartama alatt küzdünk kellett olyan oldalról jövő támadások ellen, a honnan pedig jogosan támogatásra számíthatunk. Azért hát — bár elfogadja a javaslatot — Madách mondása szerint: küzdve kell küzdenünk továbbra is.

Az alaki pompa hallatára zugó eláll! eláll! kiáltásba törtek ki a főrendek. Prónay nem is folytatta, hanem a folytonos eláll! — kiáltás közt leült.

Bánffy Dezső miniszterelnök válaszolt erre következőkép:

Szebbnek tartottam volna, hogy hódolatunk e kifejezését felszólalás nélkül, egyhangúlag elfogadtuk volna. Sajnálom, hogy bár a törvényjavaslatot elfogadja, mégis az intézkedést bírálja. Engedtessek meg nekem, hogy megczáfolásába, vitába ne álljak. Röviden elmondom, hogy van e tervnek igenis tanúsága, s ez az, hogy a Felsőház a nemzettel együttérez, örül. Nem inog e tanúság, ha abban a nézetben van, hogy ha nem jó el a király, nem egész az ünnepség. Nem láttam szükségesnek, hogy ez iránt javaslatot tegyek.

Igaz, hogy a nemzet élete küzdelem, de ez a mi fejleszt, nemesít. Azért mondom én is Madáchesal: »Küzdj s bizva bizzál!«

Szlávy főrendiházi elnök ezután kérdést intéz, elfogadják-e a főrendek a javaslatot.

A főrendek együttes felállással elfogadják.

Ezek után felolvassák az ünnepségek sorrendjét, melyek már ismeretesek.

Máj. 2. A kiállítás megnyitása

Máj. 3. »Te Deum«.

Jun. 5. A korona s a jelvények átvitele a 3 napi közszemlére.

Jun. 6. A királyi palota alapkövetétele.

Jun. 8. Együttes ülés az új képviselőház kupola termében. Innét felvonulás a Felsőház elé. A koronát visszakisérik.

Jun. 27. A pusztaszeri emlék felavatása.

Szept. 13. Pozsonyban a Mária Terézia emlék felavatása a Felsőház jelenlétében.

Szept. 27. A vaskapunak forgalomba való becsátása.

Okt. 4. A vámház-téri hid megnyitása.

Okt. 31. A kiállítás berekesztése.

Ezután a javaslatot megszavazták.

Szlávy József kamarás így fejezte be az ülést: A főrendiház egyhangú szavazata után az isteni gondviselésbe vetett bizalommal nézhetünk elébe a második ezrednek s remélhet-

tőben alszik míg a szögény embőr a homlokát törli.

A lánya mög selyem szoknyában jár, uramfia! uri szeretőt tart, onnan az új városházáról, pennás embőr. Nem adják azt parasztnak, de hogy adják! csak mög ne bánja, mög ne sanyelje. Haragos pillantást vetett az öreg Mönusék felé, amint megcsobbantotta vedrét a kut vizében.

Ódaát tisztogatják meszelik a tanyát, az ám, hiszen ünnep lösz hónap szegény embőr erről is majd el felejtkezik pedig hogy várja, hogy vágyja azt a napot s várják mindannyian az egész tanya népe; hiszen akkor jön haza a katona fia messze osztrákországból az öreg Bécsből, hogy mög embőrösödhetett, mögváltozhatott azóta mióta nem látták...

A lyceumos kerítésen belől a tanyaudvar istenadta puha szőnyegén futkos egy pufók kis fiú a Könyeres familia legkisebb öröme; legkisebb keresztye. Az erősebb tudatával vesz üzőbe egy falka tipegő sipogó kis libát. Milyen fura sárgák ezek a kis libák s ha öregsenek meg fehérednek, de hát az ember is megfehéredik ha megöregszik. — A kis falka eszeveszetten fut, bukdácsol hatalmas üldözője előtt, a gyerek egyet egyet rikolt a győző hangján, de mi az? a kis Jóska felsívit, egy haragos gunár bosszulta meg fáját, hátulról alattomosan; ugyan jól csipett a gyerek egyik lábászárán. A sivalkodásra előfut a szőke Jusztii, éppen a csutkató boglyát bontogatta, hogy édes anyjának tüzelőszert vigyen a pitarba, a nagy

riadalomra elejtette kezéből a kosarat, szét-szóródott a csutkató s odaszaladt a rivó gyermekhez:

— Te kis buszma hát mi bajod?

— A gunár!...

— No?...

— A lábom!...

— Ejnye!...

— Csipte!...

— Csipte? Megverjük a gunárt kicsim, no ne ríjj sohse baj az; a ki si ri az nem lösz ám katona!

A katona szóra felderült a kis gyerek arca.

— Katona olyan mint a Pétör?

— Olyan olyan!...

Könyeresné javában töltögette a szármát; had lögyön a fiúnak kedvére való étele mig idehaza lösz. Nem minden vasárnap főznek mostanába Könyereséknél szármát, mint régen a jobb időben, nem bizony: — a mint a jó fiura gondolt Könyeresné, a kit nem sokára viszonlát, takarosabban gyűrögette a káposzta leveleket.

Bent a házban a nagyobbik lány mázol egy tarkacserép fazékból — tiszta legyen minden ha a Pétör haza jön.

A városban már huzzák a déli harang szót az új toronyban; idáig elzug a harangszó még messzebb látszik a torony. Ez a torony azért új, mert száz esztendővel fiatalabb a másíknál, az mög éppen a kutyafejű tatárok idejében épült, vagy mégrégebben tudj' Isten hogy

mikor: a mendemondája is rég elkopott már. Az öregebbik öreget most befestették fehérre a kiugróit mög kiczifrázták, a fedelét beplecheztek ugyan minek! sokkal barátságosabb volt régi mohos köntösében.

Ilyenkor mikor délebed van csendes minden a tanya környékén, legfeljebb a pajkos szél verdesi a kiaggatott kukoricza csöveket az eresz ágósaéhoz, majd nem soká veri azt se, itt az idő a patogatásra arra tartogatják azt a néhány csövecskét, ez a gyerek féle él-hal az ilyen csemegéért egész nap rogotgatja, kutyaabaja tölle.

A Dalos tehén — kicsit soványocska, nem sok tejet adó — bent van az istállóba, ropogtat valamit, az ám! Edős Istenem milyen boldog Istenteremtése is a tehén; fölöstökjéből kitelik a délebedje is: kérődzik, bornya, ni a kamasz! a palókéval vesződik, de biz az jól az orrára van kötve; korán elfogták a szopástól.

A szemét domb körül néhány tarka tyúk kapargál, nincs sok ebből se, csak annyi éppen, a hány ugy is mög él nyáron Isten kegyelméből. A kócos, a kutya a jutas körül settenkedik; megérezte már az étel szagot, különben egész délelőtt a csutkató boglya tövében pislogott, tetszik neki az áprilisi napfény kívánatos melege.

A pitarban csörögnek a kanalak, szóltlanul folyik a délebed.

A nyugalom elfekszik a tájon, a virág fakasztó nap szétszórja sugár-özönét mindenfelé. Kibarkázott itt-ott már a fűzfa is, a vizenyős

jük, hogy nemzetiségi és valláskülönbséget félretéve, egységes, erős nemzetté tömörülhetünk. (Éljenzés.)

Ezután az ülést háromnegyed 11 órakor elnök bezárja.

A nagyváradi róm. kath. főgymnasium történetéből.

Lapunk irodalmi rovatában méltatjuk azt a nagybecsű monográfiát, mely gymnasiumunk egyik kiváló tanárának, Cséplő Péternek tollából jelent meg a napokban. E helyen egy érdekes részt közlünk mutatványul. A szabadságharc utáni első tanév története ez, mikor az eddig 6 osztályú gymnasium 8 osztályúvá fejlődött. A kor is, a szereplő tanárok és tanulók is érdekelnek mindnyájunkat.

Merő aggodalom és el nem palástolható kíváncsiság közt telt el az 1848-50. iskolai év. A régi tanulmányi rendszer túléltte magát, elvesztette tekintélyét a diákságnál, elvesztette a szeretetet a tanárvilágnál, a korszellem tulszárnyalta, elavult, neveléses lett. Mindenki reformok után sóvárgott, egyesek, testületek, a kormány, az egész nemzet. Ez alatt lezajlott a szabadságharc, melynek tartama alatt a tanügygyel nem gondolt senki. Elbuktunk; előttünk állott a rémes jelen és a szomorú jövő. Most már megjötték a reformok bőven, de ezek több aggodalmat, mint örömet keltettek a tanügy barátaiiban. Magyarország még mindig az ostromállapotok szomorú napjait élte, midőn megérkezett az 1850. év november 12-edik napján kelt cs. k. vall. és közoktatási miniszteri rendelet, melynek erejével az 1849-ben kiadott »Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich« című új tanulmányi szervezet a magyarországi gymnasiumokban is kötelező lett. Ezen tanulmányi szervezet magában olvasva valóban remekműve a magasabb paedagógiának. Alapjában nem új, mert a németországi középiskoláknál már évtizedeken át használták. Ausztriában Bonitz, Mozart és több kitűnő bécsi tanár közreműködésével került a miniszteri jóváhagyás alá. Az Entwurf eddigi gymnasiumainkat tökéletesen átalakította. Mindenek előtt megeremtette a nyolcz osztályú gymnasiumot úgy, hogy az első osztályba csak az vehető fel, ki a negyedik elemi osztályt elvégezte, a nyolczadik osztályt végzett gymnasiumi tanuló pedig készülségéről a szigorú érettségi vizsgálaton számot adni tartozik. Ezen vizsgálat sikerétől függ, hogy a pályavégzett

ifjú a felsőbb tanulmányokra boesátható-e vagy sem. A nyolcz osztályú gymnasium két önálló, de egymást teljesen kiegészítő részből, al- és felgymnasiumból áll. Minden tantárgy-t tanulnak már az algynasium osztályaiban, ugyancsak ismétlik a felgymnasiumban, de rendszeresebben és részletesebben, új tárgyként itt csak a bölelelet van felvéve. Az Entwurf figyelem minden tudományra kiterjeszkedik úgy, hogy az ennek szellemében pályavégzett ifjú minden nagyobb tudományzakra képesítést nyer. Az Entwurf tehát, a mint látjuk, az eddigi böleleleti osztályokat az akadémiától elvette, s a gymnasiumhoz csatolta.

E szervezet behozatala a magyar gymnasiumokba nagy aggodalmat és megdöbbenést keltett az egész hazában. Az Entwurf csak koronaországokról beszél és csak ezek nemzetiségéről ígerte, hogy úgy, a hogy tekintetbe veszi. Azon kijelentése sem volt megnyugtató, hogy az új tanításrendszer nem változatlan és merev, hanem az a célja, hogy a gymnasiumok szellemébe behatolván, azzal növekedjék, majd átalakítsa. A legapróbb részletekig terjedő utasításokat nem kell azonnal életbe léptetni minden gymnasiumban, hanem csak a tanügyi viszonyoknak a különböző helyeken kedvezőbbé való átalakulásával lassan-lassan. De nem így történt. Rögtön, minden átmenet nélkül kellett behozni az új rendszert intézetünkbe, s ez egy a tanártestületre, mint a tanuló ifjuságra oly terhet rótt, melynek nyomása alatt épen az forgott veszélyben, a mi a tanításnál és a tanuláznál a fő, t. i. a tudomány szeretete.

Az új tanításrend már az első osztályban elrendelte a latin, a magyar és a német nyelvnek a tanítását. Ezen felül, ha a tanuló román, szerb vagy tót volt, ennek a nyelvnek tanítását is. A második osztályban új tárgy volt a világtörténelem, a harmadik osztályban a görög nyelv és így fokozatosan nőtt a teher egészen a nyolczadik osztályig és ezután jött a szigorú érettségi vizsgálat. És mindezekért, a melyek bizonyára jó elméleti tehetőséget és nyolcz éven át tartó ernyedetlen szorgalmat igényeltek, mit nyújtott? Azt, hogy a pályavégzett ifjú tanulhat akadály nélkül tovább, mert az érettségi bizonyítvány csak erre képesíti.

Az Entwurf a nevelés és tanítás alapjának a vallást és erkölcsösséget mondja. A valódi jámborság, — mondja, — a szív mélyén az alázatosságban gyökerezik és a hittanítást még czélszerű vallásyakorlatokkal kell ápolni. Ezek arany szavak, melyeket minden paedagogusnak követnie kellene, de az új tanításrendszernek sok hibája volt, így az egész gymnasiumba be-

hozta rögtönösen a szakianitást, továbbá az Entwurf életbeléptetése nálunk egyszersmint a germanizációt is jelentette.

Az új tanításrendszer nálunk az 1850. december hó 5-dikén lépett életbe, az ezen napon tartott tanárértekezleten. Az értekezleten Madarassy János, kerületi tanulmányi felügyelő elnökölt, tagjai voltak a volt böleleleti osztály tanárai és a gymnasiumi tanárok. Az elnök megnyitó beszéde után felolvastatta a cs. kir. vallás- és közoktatási miniszteriumnak nov. hó 6-odikáról kelt rendeletét, melylyel az akadémiai böleleleti osztályokat beszüneti és a gymnasiumba olvasztja úgy, hogy a gymnasium nyolcz osztályú legyen. Ugyanekkor az átalakított nyolcz osztályú gymnasium igazgatója Krausz G. László dr. lett, miután Szidor Antal dr. betegeskedése folytán e tiszaségről kevéssel előbb lemondott. Erre vonatkozólag felolvastott a katonai kerületi parancsnokságnak 1850. okt. hó 21-edikéről kelt átirata, mely szerint a gymnasiumi igazgatósággal megbízott Krausz G. László dr. kinevezését a cs. kir. teljhatalmu biztos nov. hó 1-én megerősítette, a mihez a jászóvári praelátus is hozzájárult nov. 4-dikén. Ezután hosszas megbeszélés után azt határozták el, hogy a tanítás nyelvét a magyart választják. A görög nyelvre nézve abban állapodtak meg, hogy azt ez évben a nyolczadik és a hetedik osztályokban nem tanítják, mivel az idő rövidsége miatt a nevezett osztályok tanuló ezen nyelvből nagyobb előmenetelt úgy sem tehetnének; hasonlóképpen elmaradt a bölelelet ez évben a nyolczadik osztályból, mivel ezt a múlt évi logikusok úgy is tanulták. Ezután az új igazgató felvetette a kérdést, hogy mi fog történni azon alapítványokkal, tanszerekkel, könyvtárral, melyeket eddig az akadémiában a böleleleti és a jogi kar kölcsönösen használtak? Határozattá lőn, hogy az igazgató azokról kimerítő és pontos jelentést tegyen a felsőbb tanhatóságnál a megfelelő intézkedés végett.

Ezután az osztálytanárokat jelölték ki.

A jegyzői tisztet Kádas Rudolf dr. vezette és pedig magyarul, de már december hó 15-én felsőbb rendelet érkezett az igazgatósághoz, mely meghagyta, hogy a jegyzőkönyvet eszentul németül, vagy latinul szerkeszszék. A tanártestület a latin nyelvet fogadta el. Az iskolai év folytán mind erősebben domborodik ki az új rendszer. A tanítás nyelve egyelőre a magyar volt, de e mellett a német nyelvnek megtanulását a felsőbb hely mulhatatlanul szükségesnek jelentette ki, s azt kívánta, hogy a felgymnasiumban legalább egy tantárgy, például a történelem, német nyelven adassék elő. Továbbá rendelet érkezett, hogy a román nyelv

helyek partjain, a nádas most még csendes ifjú hajtásai alig zöldültek ki, csendes, békés erre minden; azt hinné az ember, nincs is itt fájdalom, békés, nyugodt, boldog az emberek élete is... Alkony felé, mikor már elbujt a nap a Mónusék hombárja mögé s szétszórt a vörös fényét az ég alján, az ákácok mögül előkanyarodó dülő utonsietve jött egy alak; egy katona Könyeres Péter. Várták, nagyon várták.

— Hát haza jöttél, haza édes fiam — szolt az öreg Könyeres, szava remegett az örömtől.

— Hál' Istennek édes atyám!

— Kerülj belől!

— Mire végzik kentök?

— Csak tégőd várunk, ünnep is van már elkongatták a feltámadási harang szót.

— Hát öreg szülem? — kérdezte a fiú, mikor körülvették a családtagok. Egyszerre elborult az arca mindeniknek »moghalt szögény... Isten nyugosztalja!... öreg is volt már, jól járt; — a télen temettük el.

Azután lassan ismét elvonult a felhő az arcokról — hiszen oda való is volt már az öreg, igaz, hogy szerették — mindenki átengedte magát a viszontlátás örömeinek. Ok mindannyian olyan szücszavak; a tanyai élet hallgatagga teszi ezeket az embereket, csak ritkán szólnak, akkor, ha muszáj.

A fiú beszél a sok tornyu német városról, a sokféle emberekről, szokásokról. Szájtátva hallgatják kiváltképp a Jóska gyerekek, ki egyre a bátyja fényes gyiklesőjét lesi, majd ha neki is lesz olyan! Nem mer szólni, csak a szücszahu kis Jusztii lány ruháját huzzálja.

— A Vera ángyod mög összegabalyodott az urával, még erre is rá érnek, pedig élni se tudnak az istenadták. A Vera dohánygyárban dolgozik, az uramög elmönt Oláhországba, ott, napszámoskodik.

Baj, baj. Az öreg egyebet se tud mondani rossz volt a termés is; a gabnának alig van megállható ára szögény embör munkáját sehogy se fizetek. Hiszen könnyű még annak, akl bír-hajta a nehéz idöket, a rakott hombárral, — a szögény ember mihamar elemészi a keserves keresményét nem hogy még összekuporgathatna valamicskét. Baj, baj! Nem jól megy a világ sorja, tudj' Isten, nem így volt ez régen!

A fiut is lehangelja a sok szomorú szó, hát semmi öröm, semmi? ... Vtt fönt abban a hideg szép városban egészen másként festette maga az alföldi hajlékot, hiszen tudja, hogy szögények, de hát minek emlígetik folyvást, annál rosszabb, nem tudnak egyébről beszélni se.

Hallgat ő is; mindenki, a kopott képü óra bele ketyeg a nagy hallgatásba még tán annak a patka szélen kuporgó fehér macskának is meglehetne hallani a dorombolását.

A katona fiú rég készül valamit mondani, hiszen egész valóját betöltötte egy valakinek a képe a szomszéd leányáé Mónus Sáríkáé, hogy mögnöhetött, hogy mög szépuheltött, sül-dő lány vót még mikor befogták katonának. Szerették egymást, legalább a Pétoi igen szerette Mónus Sáríkat. Az öreg Mónus akkoriba is rátarti volt egy kicsit, de elég szívesen látta a jó dolgu fiut, arra nem is gondolt, hogy az illatos harmatos rét — a melyik a Könyeres

és Mónus tanya között elterül elég hosszú arra, hogy az ilyen kamasz fiú utközben elgondolkozzék azon, hogy nem hiába adott a Jó Isten olyan két csillogó szemet, takaros, kívánatos termetet Sáríka leányának, no hisz ha erre gondolt volna! ...

A gyerekek másként: tudatlanul, akaratlanul megszerették egymást ok nem gondoltak azzal, hogy a Mónusék buzaöldje nyolcz-tiz fertály, a Könyeresék pedig könyeret is alig öhetnek, mivel gondol a gyermek lélek a bolya gyermek szerelem? ...

De mikor az az ur kezdett Mónusékhoz járni eltűnt, szétfoszlott a leány lelkéből a szögény fiú képe. Mónuséknál minden, minden megváltozott, azóta van mindez, mióta virilis lett az apja s jussa van a tanácsban szólni. Olyan tudákos azóta; újságokat járát, ur vendégeket fogad ...

Szegény Péter mindezekre nem is gondolt az idegenben s most még jobban áhítozott a rózsás arczu leány után mint valaha ... Megtörte végre a csendet remegve, mintha sejtett volna valami ijesztve közelgőt:

»Hát a szomszéd ... a Mónusék?« ...

»Uraskodnak, módiznak, — könnyű nekik!«

A fiúnak fájt a rosszáló hang, a hogy apja beszélt.

»Hát a leány a Sára?« ...

»Valami fiskális féle bolonditja, ne törődj véle úgy se' neked való!«

A fiúval forgott a világ, lebámult a szoba földjére, bakancsával felrugdosta a vadonat új mázolás. Igaz lenne ez? ...

rendkívüli, de kötelező tárgyat szolgáljon a román ajku tanulóira és pedig a gymnasium első osztályától kezdve a nyolczadikig. A klasszikuskusokból nem csak egyes részeket kell olvasgatni, hanem őket egész összefüggésökben kell értelmezni. A miniszterium ideiglenesen megengedte, hogy a két félnapos heti szünidőt Nagyváradon egy egész nappal (szerdával) pótolják. Hasonlóképpen megengedé a régi latin köriratu pecsétnek a használatát. A félévi vizsgálatokat ismét elrendelték, valamint az első érettségi vizsgálat megtartását is. Ezen első érettségi vizsgálatra hatvan helybeli és három idegen pályavégzett gymnazista jelentkezett. A birodalmi és kormánylapokat, valamint a bécsi tudományos intézetek kiadványait a gymnasiumi könyvtár megkapta.

Az iskolai évet ünnepélyes Te-Deummal fejezték be. A hálaadó istentisztelet végeztével az összes tanuló ifjuság a tanártestülettel, számos egyházi, világi és katonai méltósággal a nagyterembe gyűlt össze, hol az igazgató ékes szavakban tünteté ki az ünnep fontosságát, melynek értékét emelte az is, hogy ez alkalommal leplezték le Ő Felségének arczképét, melylyel Erdélyi Vazul g. kath. püspök a gymnasiumi ifjuságot megajándékozta.

Az új tanulmányi szervezet megszüntette a főigazgatóságot és helyette az iskolatanácsosok intézményét léptette életbe. A nagyvárad kerületben iskolatanácsossá lett a helybeli akadémiának prodirektora, Oswald Ferencz, ezt követte Schmiedt Szörény, őt pedig Gottschar János váltotta fel. Mindhármán kétségkívül tehetséges kiváló paedagogusok voltak, kik a germanizáció szolgálatába szegődtek, a tár hiúságból, akár meggyőződésből. Intézetünk iránt sok jó akaratot tanusítottak ama sulyos körülmények közt, midőn végveszély látszott fenyegetni mindent, a mi magyar lenni merészelt. A viharos időkben Krausz G. László lett az igazgató, ki tapintattal és mérsékletességgel vezette intézetünk ügyeit, hogy míg egyrészt tekintélyt és elismerést szerzett neki felfelé, úgy másrészt bizalmat tudott fentartani lefelé, még ama nehéz idők megváltozott viszonyai közt is. Igaz, hogy Krausz oldala mellett oly tanártestület állott, minővel csak kevés intézet dícselkedhetett azon időben. Mennyi nagy tehetőség volt az akkori tanárok közt, meglátjuk, ha csak névleg is említjük meg a kiválóbbakat. Kádas Rudolf dr. előbb a helybeli akadémián volt a bölcslethallgatók tanára és hitszónoka, később hírlapszerkesztő, a Szent-István-Társulat igazgatója, végre győri tankerületi kir. főigazgató. Itt volt Kovács Márk dr., ki már az 1843—4. iskolai évben is az akadémián volt

tanár, de ez év második felében e tanszékét el kellett hagynia, hogy egy felsőbb helyről protegálnak adjon helyet. Ez alkalommal az akadémiái ifjuság kedves tanára mellett fáklászenével tüntetett. Az 1846—7. iskolai évben az akadémiái tanártestületnek és a főigazgatónak, Lonovicsnak az ajánlatára ugyancsak az akadémiához nevezték ki a meny-nyiségtan tanáranak. Kovács 1854-ben a rozsnói nagy-gymnasium igazgatója lett, helyét Kaczvinszky Viktor foglalta el. Kovácsot a Rend tagjai az 1853-adiki prépostválasztó gyűlésen praelátusnak jelölték az első helyre. A Gondviselés másképpen rendelkezett, s már 1854. augusztus havának 23-adján Bécsben, hova sulyos betegségének gyógyítása végett utazott, meghalt 40 éves korában. Kaczvinszky Viktor az egyház, a haza és a tanügy terén szerzett érdemeiben gazdagon, mint a jászóvári prémontrei kanonok-rend praelátusa, s aranymisési áldozópap halt meg 1893-ban. E tanári karban volt Szigeti Lőrincz, a kitűnő klasszikus, Fekete Gábor, kit lankadatlan szorgalma minden tantárgynak az előadására képesített; továbbá Szalánczy István a leleszi, Kocsiss Adám a peczeszent-mártoni uradalmak későbbi kormányzó, Szentpétery Károly, ki Krausz után gymnasiumunk igazgatója lett; a jelenlegi jászóvári prépost Benedek Ferencz és mások. Nem tartjuk érdektelennek, hogy intézetünk egy pár kiválóbb tanítványának nevét felemlítsük ezen válságos időkben és pedig a nyolczadik osztály tanulói közt volt Palotay László, Mihucz Péter, Györfly Gyula; a hetedikben Elek Gusztáv, Teleszky István; a hatodikban Reviczky István, Jelenicsik Ferencz; az ötödikben Szakszó Rezső, Sal Ferencz; a negyedikben Czifra Gergely, Beöthy Atilla; a harmadik osztályban Pollák László, Szilágyi György; a másodikban Reviczky Széver. Ez osztály tanulóihoz csatlakozott a negyedik osztályban Szilágyi Dezső, ki előzőleg a helybeli református gymnasium tanulója volt. Az első osztály tanulói közt voltak: Barlanghy Vincze, Bodor Károly, Erdélyi Sándor.

Az 1850—1. iskolai év zártával jelent meg a nagyvárad nyolcz osztályu gymnasium első értesítője, melynek elején Kádas Rudolf dr. értekezik az új tanrendszer előnyeiről.

Ezredéves ünnepélyeink.

Nagyvárad, ápr. 25.

A millenniumi ünnepek alkalmából az ország törvényhatóságai nemes versenyre keltek, hogy minél kiemelkedőbben hozzájáruljanak az országos ünnepekhez, s azt valóban

méltóvá tegyék a ritka alkalomhoz, mely Isten segélyével megadatott a magyar nemzetnek.

Az elsők közt találjuk a törvényhatóságok közt Torontálmegyét, Szeged városát, akik rendkívüli áldozatkészséggel a maradandó alkotások egész sorát létesítették.

Nagyvárad, sajnos, sokkal szegényebb, sem-hogy ezen törvényhatóságokhoz hasonló áldozatokat hozzon. Szegények vagyunk, nincs mit tagadni. Bármily szívvel, lélekkel osztozik Nagyvárad és Biharmegye közönsége a nemzet lelkesült közörmében, szerény anyagi viszonyaink nem engedik, hogy lelkünk óhaját követve százezeket áldozhassunk az ezredév határkövénel.

De azért megtesz Nagyvárad és Biharmegye minden tőletelhetőt az örömnép alkalmából. Vessünk egy pillantást azokra az intézkedésekre, amik eddig történtek nálunk.

A május hó 2-án végbemenő kiállítás megnyitását Nagyvárad városa több taggal, Biharmegye Tóth Dezső főügyész, Papp János főjegyző és Torma Lajos megyebizottsági taggal; a l. szert. káptalan Palotay László és Radnay Farkas kanonokkal lesz képviselve. A nvárad keresk. és iparkamara képviselőjében Janky József elnök, Reismann Mór alelnök és dr. Sarkadi Lajos titkár lesznek jelen a kiállítás megnyitását.

Május 10-én az összes templomokban hálaadó istentiszteletek lesznek az ezredév örömére.

Ugy Nagyvárad város, mint Biharmegye május első felében diszgyűléseket tartanak.

Biharmegye törvényhatósága 12-én tartandó közgyűlésének kimagasló mozzanata lesz, hogy dr. Schlauch Lőrincz bibornok indítványt tesz az ezerév megörökítésére.

Az indítványt Tisza István orsz. képviselő ajánlja elfogadásra.

Nagyvárad város törvényhatósága május 11-én tartja millenniumi diszgyűlését. A diszgyűlés programja a következő:

A diszgyűlést Beöthy László főispán nyitja meg.

Az ezredéves évforduló emlékének jegyzőkönyve megörökítését Ritóó Zsigmond indítványozza.

Mikor aztán ráfeküdt a setétség a tájra a rét, a Tisza felől felbujt a fehér fényű hold s a rügyező lombok az éj fuvalmában rezegtek, kilopódzott puha, szerető gonddal megvetett fekhelyéről, mezitláb átfutott a rét pázsitján egyenesen a Mónus tanya felé. Fájt a szive a szegény fiúnak, nem hihette ezt el a leány felől, ha apja mondta is, talán nem is igaz? Hátha beszélhetne vele? ha csak láthatná! . . . Hisz' ez esküszegés volna, tiltakozna ellene a nagy természet, mely hallgató csendjében anynyiszor hallotta a szerelem esküjét.

Monuséknál csend volt minden. Egy kuvasz futott elő mérges ugatással aztán megismerte s vinyogva üdvözölte a fiut. Nem tudott meg semmit csak az ismerős tájék üdvözölte, szomorú üdvözlet volt ez! . . .

Az öreg kenyeresnő észrevette, hogy fia kimegy a házból; az anya ébren aludt.

— Apja . . . apja! . . . Hallja kend édös uram! —

— No mi a? —

— A Péter! — szólt remegve az öreg asszony.

Az öreg felült vaczkán s körülnézett a szobában, a holdfény bekukkant a kis, szük ablakon éppen a kis Jóska gyerek mosolyva alvó arczára ült, a ki boldog gyermekálmában bizonyára viszont látta a fényes kardot a vitéz csákót . . .

— Kiment! — szólt az öreg kenyeres.

— Még bajt tesz ez a fiu magában úgy bomlik azért a lányért! —

— Nem, nem! — válaszolt az öreg hatá-

rozottan — Tudta ő nagyon jól, ismerte már faját gyerekeinek mindég türelem volt a kenyerök.

Vissza is jött szép csendesen, a hogy ki ment. Másnap bement a városba, elment a templomba, akarta látni azt a csalfa leányt ha az uri szeretője karján is — mindegy már neki!

Elkongott az ünnepi harangszó, olyan szép ilyenkor bent a városban. Jönnek kettesselével hármassával elől az öreg emberek tisztos szép sötétkék ruhában; erős nagy alakok okos nyílt arczal, azután jönnek a fiatalok, a leányok ünnepi diszben, a tipus, az arcz a régi szép szép a romlatlan magyar fajta: többnyire barnák piros arczuak, — a ruhájok az már új divatbeli sokszor izléstelen. A legények sorfalat képeznek a templom előtt. Mikor ezt a sok sok ünnepi arczot láttam, mikor hallottam a harang bugó szavát a csevegő lárma harmóniáját: együtt ünnepelni a legszebb alföldi népet, — akkor éreztem, hogy itthon vagyok, hogy vérem közös e nép vérével, mert hisz én is itt születtem a délibábos rónán; éreztem, hogy szeretlek édes alföldem, szeretlek sok hibáddal néped új ferde szokásaival is . . .

Kenyeres Péter betámolygott a házba, leborult a leterített asztalra sirt sirt keservesen; látta, látta, csakugyan igaz. Az öreg Kenyeres bejött lassan a szobába odalépett fiához.

— Édes fiam ne gyötrődj hiszen ha még szeretne akkor sem lehetne a tied, az a leány gazdag, rátarti familiából való, te pedig szegény vagy mint az ujjam az Isten áldjon meg! —

Szegény, szegény! A mult emlékéből, a jelen nyomorúságából alakuló érzés szava volt ez — érezte a fiu is — apjára nézett bánatos szemével.

— Ők gazdagok, duskálnak a jólétben, mi ha dolgozunk is mint a vonómarha, alig fizetnek meg — szólt az öreg komoran — Nézd! —

A szomszéd tanyába egy fogat gördült be; egy uri hintó, hát már ilyen is van? A hűtlen leány ült ott hátul uri jegyesével . . . Nem fél a rét virágaitól melyen akkor esküjének hangjánál zárták be kelyhökét, nem fél a rügyező fák bokroktól, — melyek mindenike gyermekálmára figyelmezteti, nem fél az Istentől, a jó Isten ragyogó napjától, a természet titkos parancsoló szavától semmitől? . . .

*

Azt hallottam nem rég, hogy a szegény Könyeres Pétert agyonlőtték a csendörök az egyik alföldi szociális összetűzésen. Ott lakott ott volt hivatalba élte megróntója abban a szép monumentális épületben, a melyet a szegény elvakított — czuczilisták — a hatalom jelképének tartva — földig akartak rombolni . . . A hatalom győzött, a fékevesztett tömeg összeverte lecsilapult, széteszlott, börtönbe került — azt sem tudta, hogy miért harczolt . . .

A szegény Péter halála óta még nagyobb a távolság a két tanya lakói között: még az öreg sovány kőzos kutya is mérgesebben viszorítja fogát a dlónusék jól táplált kutyájára.

Pagliacció.

Az indítványt elfogadásra Hlatky Endre ajánlja.

Indítványt tesz még Kunyhósi János két irányban.

1) hogy a város a most létesített árvaházat szeptember havában nyissa meg;

2) hogy a körösparton nemrég létesített sétátér »Ezredéves emléktér«-nek neveztesék el.

A közgyűlést Beóthy László főispán zárja be.

A megyegyűlés napján dr. Schlauch Lőrincz bíboros 300 terítékű diszbedet ad a Szent László fürdőben.

A városi közgyűlés napján pedig a polgárság a »Sas«-ban gyűl össze bankettre.

Május 11-én este a várost kivilágítják s felszólíttatnak ezenkívül a háztulajdonosok arra is, hogy házaikat május hó 10-én, 11-én, 12-én sziveskedjenek fellobogózni, mert 10-én az összes nagyvárad templomokban hálaadó istentiszteletek lesznek, 11-én a városi diszgyűlés, 12-én pedig a vármegye ünnepi közgyűlése alkalmából.

Teljes pompával vesz részt Nagyvárad és Biharm. Budapesten a hódoló felvonulásban. A megye részéről a bandériumot fekete paripán, buzogánnyal ékesítve Szunyogh Péter alispán vezeti; a vármegye esatában elrongyosodott régi zászlóját Lovassy Andor viszi hófehér ménen, melyet esatlósok környeznek. a zászló mellett jobbról Tisza István, balról pedig ifj. Tisza Kálmán lovagol. Részt vesz még a bandériumban gr. Crouy-Chanel Endre siteri nagybirtokos.

Nagyvárad részéről Mezey Mihály, ifj. Rimler Károly főkapitány és a város lobogójával Komlóssy József tb. főjegyző vesznek részt, diszmagyarban, paripákon.

Maradandó becsü lesz az a két remek festmény, melyet Nagyvárad városa Biharri Sándorral és Biharmegye Fesztli Árpád művészekkel a millenium alkalmából festet.

Ez évben avatja fel Nagyvárad városa a reáliskola új palotáját, mely méltó büszkesége lesz hosszú időig a városnak.

Lélekemelő szép ünnepélye lesz városunknak az árvaház felavatása. Fél századon feltékeny gondossággal összerakott, jótékony szívű emberek adományai lehetővé tették, hogy Nagyvárad város létesítse azt az emberbaráti intézményt, melyre önjerejéből a város képtelen. Erkölesi szempontból talán ez lesz a legszebb, legmagasztosabb ünnepélyünk.

A milleniumi ünnepségek sorozatát kiegészítik az ipartestület május hó 3-án, a természettudományi egyesület május hó 5-én tartandó diszgyűlései. A tankerületi tanító-testület pedig május hó 13-án tartja diszgyűlését.

Az összes tanintézetekben, kezdve a jogakadémián, hazafias ünnepélyek tartatnak, ahol az ifjak hazaszeretetének ápolására alkalmi beszédeket mondanak.

Ezek bizonyosságul szolgálnak, hogy Bihar megye és Nagyvárad teljes szívvel, lélekkel ünnepel nemzeti létünk magasztos forduló pontján és méltó alkotásokkal örökíti meg az első ezredév emlékét.

TÁJÉKOZTATO.

- A p r i l i s** 25. Fősorozás a tüzoltó őrtanyán.
- 26. A nagyvárad polgári kör évi közgyűlése és társas vacsorája.
  - 26. A nagyvárad kereskedelmi kórodayegylet közgyűlése d. u. 3 órakor.
  - 26. A »Gyermekbarát egyesület« választmányi ülése d. e. 11 órakor a városháza tanácstermében.
  - 27. A muzeum épületének átvétele.

M á j u s

- 1. Megyei közigazgatási ülés d. e. 10-kor.
- 2. A nagyvárad szinkör megnyitása.
- 2. A milleniumi kiállítás ünnepélyes megnyitása Budapesten.
- 2. Pályázati határidő a nagyvárad tűzér laktanya építésére, d. e. 9 óráig.
- 3. Az ipartestület diszgyűlése a Fekete Sasban.
- 7. Közigazgatási ülés a városnál, délután 3 órakor.
- 9. Középiskolák ezredéves ünnepélye.
- 9. Vivőverseny délután 6 órakor a Fekete Sasban.
- 10. Ezredéves hálaadó istentisztelet a nagyvárad templomokban.
- 12. Nagyvárad város milleniumi diszgyűlése.
- 12. Biharvármegye milleniumi diszgyűlése.
- 13. A biharmegyei tankerületi tanító-testület diszgyűlése a megyeház nagytermében d. e. 10 órakor.
- 15. A biharmegyei természettudományi orvos-gyógyszerészi egyesület diszgyűlése.
- 27. Végtárgyalás a Pável tüntetés ügyében.
- 31. Az ezredéves évforduló ünneplése a nagyvárad jogakadémián.

J u n i u s

- 8. Koronázási évforduló.
- 8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.

S z e p t e m b e r 12. A városi árvaház és az állami főreáliskola ünnepélyes megnyitása.

UJDONSÁGOK.

* **Kanonoki instelláció.** A görög kath. székesegyházban tegnap ment végbe Juhász György makai esperes, ujonnan kinevezett kanonok egyházi beiktatása. A beiktatáson, melyet Kőváry Tivadar prépost tartott, Pável Mihály püspök is jelen volt. Az egyháza és hazája szolgálatában megöszült agg főpapot mi is melegen üdvözljük körünkben. Ad multos annos!

* **Milleniumi előléptetések a honvédségnél.** Budapestről értesülünk, hogy báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter az összes honvédezredparancsnokokat felrendelte a honvédelmi miniszteriumba, azzal, hogy az összes minősítési táblázatokat is vigyék magukkal s mutassák be. Tudósításunk szerint a parancsnokok felrendelése összefüggésben van a milleniummal, a mennyiben a rendes májusi előléptetéseken kívül az ezredéves örömmünnep alkalmával rendkívüli előléptetéseken részesülnek egyes honvédtisztek.

* **Uj apát.** Ő Felsége a király Canjug a Ferencz czimzetes kanonok alesperesnek és gospici plebánosnak a »Seti Georgii Martyris et Militis penes Segniam« czimzetes apátságot díjmentesen adományozta.

* **Kápolna megáldás.** Szép ünnepély lesz ma, vasárnap reggel 8 órakor a Szent Vinczéről nevezett irlalmas nővérek zárdájában. Az intézet bőkezű alapítója: dr. Nogáll János ünnepélyesen megáldja az általa építettet díszes kápolnát. Ez alkalommal a jótékony főpapsímet mond, az újavárosi irlalmas nővérek zárdájának növendékei pedig az első szent áldozáshoz járulnak.

* **A bíbornok és a nőipariskola.** Ő Eminenciája Schlauch Lőrincz bíbornok a nőipariskola fehérvarró osztályát butorokkal és a szükséges tanszerekkel látta el.

* **Uj belső titkos tanácsosok.** A Bánffy-kabinet tagjai közül eddig hatan nem voltak belső titkos tanácsosok és pedig Lukács László pénzügyminiszter, Perczel Dezső belügyminiszter, Erdély Sándor igazságügyi miniszter, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dániel Ernő kereskedelmi miniszter és Darányi Ignác földművelési miniszter. A király, mint értesülünk, most nekik is megadta a belső titkos tanácsosi méltóságot s ma már üdvözlötték is őket e kiténtetés alkalmából a szabadelvű

pártkörben. A király egyidejűleg az osztrák miniszterek közül báró Glanzot és lovag Guttenberget tüntette ki e méltósággal.

* **Kiténtetett hittanár.** Novák Lajos áldozárt, budapesti hittanárt Ő Felsége a válás, közoktatás és közélet terén szerzett érdemei elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

* **Szerenád az ezred parancsnoknak.** Konja Sándor ezredest, a József ezred parancsnokát a vaskorona renddel történt kiténtetése alkalmából szép óvációban részesítette az ezred zenekara. Este 7 órakor a betegen fekvő ezredes lakása elé vonult s szerenádott adott szeretett parancsnokának. Az előadott zenedarabokat nagy közönség hallgatta végig.

* **Szinészet.** A következő sorok közölésére kértek fel bennünket. A régi bérlők előjogai a mai nappal megszűnvn, egész tisztelettel kérem a már jelentkezett — és ezután bérelni szándékozó — Uraságokat, sziveskedjenek engem a szinköri irodában (d. e. 9—11-ig; d. u. 1—3-ig) felkeresni, hogy igényeiknek — most már óhajukhoz képest — megfelelhessenek. Kápolnai János, színházi főpénztáros.

* **Nagyvárad diákok a kiállításon.** Az ezredéves kiállítás igazgatósága, hogy a tanuló ifjuság részére minél hozzáférhetőbbé tegye a kiállítást, nagymérvű engedményeket biztosított a csoportosan fehránduló diákoknak. Rátkay József tornatanár már megtette a szükséges lépéseket, hogy diákjait felvihesse a kiállításra. A főgymnasium tanulóin kívül más jó viseletű tanulókat is befogad a gárdába. Az utazás, pár napi Budapesten tartózkodással alig kerül személyenként 12 frtba. Gondoskodik Rátkay arról is, hogy a kiállításon kívül, az idő helyes felhasználásával, a főváros nevezetességeit is bemutassa a diákoknak.

* **Eljegyzés.** Csik-szenttamási dr. Baróthy Ákos városi tisztii orvos leányát, Ilonkát, folyó évi április hó 25-én eljegyezte vág-vecsei Babó Zoltán.

* **A muzeum átvétele.** A régész-egylet díszes új muzeum épülete már teljesen elkészült a dr. Schlauch Lőrincz bíbornok által e célra adományozott telken. Az épület átvétele végett az egyesület felügyelő-bizottsága f. hó 27-én, hétfőn délután 3 órakor megsemléli az épületet. A bizottság tagjai Gyalokay Lajos elnök, Busch Dávid, Száhlender Károly, id. Gálbory Sámuel, Géczy Lajos, Hegyesi Márton és Rimánóczy Kálmán. Az átvétel után megkezdik a tárgyak áthordását s valahára az Ipolyi püspök által gyűjtött múlkincsek is méltó otthonban helyeztetnek el.

* **Nyugdíjazott honvédtábornokok.** A király, mint a hivatalos lap tegnapi száma közli, bulcsi Janky Lajos egészségi okokból szabadságot altábornagy, a m. kir. szegedi II. honvédkerület parancsnokának, ezen szolgálati állomástól való fölmentését elrendelte és Schraml Emil vezérőrnagyot, a m. kir. 76. honvédgyalogdandár parancsnokát, a m. kir. szegedi II. honvédkerület parancsnokává kinevezte; továbbá elrendelte, hogy Vojnárovits Sándor altábornagy és Babos Kálmán vezérőrnagy a saját kérelmekre megejtett felülvizsgálat eredménye alapján mint rokkantak a nyugállományba helyeztessenek és megparancsolta, hogy ez alkalomból az utóbbinak a legfelső megelégedés kifejezése tudtul adassék.

* **A sorozás eredménye.** A sorozás véget ért tegnap. Az első három nap a nagyvárad, tegnap pedig az idegen illetőségű hadköteleseket vizsgálták meg. Az eredményt kiténtőnek lehet mondani, oly szép számmal váltak be a fegyver alá az ifjak. Az I. korosztályból előállott 180 ifju s ezek közül besoroztak 88-at; a II. korosztályból megvizsgáltak 112 ifjut s bevált közülök 28; a III. korosztályból mérték alá állott 96 hadköteles s ezek közül besoroztak 21-et. Az idegen hadkötelesek közül 32 vált be 113 ifjuból. Tehát összesen besoroz-

tatott 169 ujoncz. A sorozó bizottság a következőkből állott: Rácz Mihály elnök, Darvassy Lajos katonai tanácsos, Blaschke Jenő alezredes, Léderer Miksa főhadnagy, Bartha Lajos honvédszázados, Fesztl Raymond honvédszázados, dr. Blazsur cs. és kir. ezredorvos, dr. Endre István honvéd ezredorvos és Krajcsevits hadnagy.

* Nagyvárad zárlat alatt. Nagyvárad két nap óta ismét szoros zár alatt van. Említettük, hogy a Nagyvárad határában a Schenkertanyán hivatalosan konstatálták a sertésveszt. Azóta még erősebben pusztít a vész a tanyán. A főkapitányi hivatal kötelességéhez hiven jelentést tett a vész felléptéről a földmivelségi miniszternek, s egyúttal a zárlatra nézve a következő hirdetményt bocsátotta ki:

A városi kapitányi hivatal közzé teszi, hogy a városunk területén megállapított sertésveszt folytán a sertésforgalom megakadályozása céljából a földmivelségi m. kir. miniszternek 36500 és 83695/895. számú rendeletei értelmében városunk területe a mai naptól kezdve zárlat alá vétetik.

Minél fogva következő óvintézkedések rendelkeznek el.

1. A város területén lévő sertésállomány ismétlődő; a trágya az udvarból ki nem szállítható; ha csak előbb 5%-os frissen oltott méz tejtel nem lett fertőtlenítve.

2. A sertésekkel való házalás megtiltatik.

3. Hentesek és állat kereskedőknek idegen sertés ólakba bemenni tilos.

4. A sertéstartó gazdák kötelesek a sertéseiken netán észlelt betegséget vagy elhullást szigorú büntetés terhe alatt a hatóságoknak azonnal bejelenteni. A múlt hó 8-án a 3886/96 sz. a. kiadott s a sertésveszt betiltására vonatkozó rendeletek továbbra is érvényben maradnak.

Nagyvárad, 1896. április hó 24-én.

Hfj. Rimler Károly,
rendőr-kapitány.

* Bizottsági ülés. Az iparostanoncz iskolai bizottság a f. évi április hó 30-án, d. u. 4 órakor a városi tanácsstermében ülést tart, amelyre a bizottság összes tagjai meg vannak hívva.

* Köszönet a városnak. A milleniumi ünnepségek alkalmából a nyár folyamán Budapesten rendezendő II. tanügyi kongresszus költségeinek fedezésére Nagyvárad város közgyűlése 50 frtot szavazott meg. A kongresszus rendező bizottsága ez összeget most nyugtázza, s köszönetet mond az adományért a városnak.

* A 48-as honvédek igazolása. Az agg honvédek segélyezésének ügyét báró Bánffy Dezso a miniszterelnökség mindehátó hatalmi körébe vonta. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy az ez időszerint még hatalmas ur ezen intézkedése semmivel sem javította a szegény 48-as honvédek segélyezésének ügyét. Első sorban rövid határidőt tűzött ki, azaz a szigorú rendelkezéssel, hogy aki a kitűzött határidőn belül nem igazolja, hogy részt vett a szabadságharcunkban, nem részesül segélyezésben. Ezért a méltatlan intézkedésért megkápta Bánffy a méltó felháborodást úgy az agg honvédek köréből, mint a független hazafias sajtótól. Valószínűleg belátta a dorgatoriumok után a miniszterelnök maga is, rendelkezések helytelen voltát s ez indította legújabb körrendeletének kibocsátására. Tegnap érkezett le a törvényhatóságokhoz a miniszterelnöktől egy leirat, melyben a segélyre szorult 48-as honvédek igazolásának határidejét 1896. október hó 1-ig meghosszabbítja.

* Meghívók a kiállítás megnyitására. Az ezredéves kiállítás igazgatósága már szétküldte a kereskedelmi miniszter nevében a kiállítás május hó 2-án, király Ó Felsége által történő megnyitására a meghívókat. A finom karton lap szöveg oldala fekete nyomással igen izléses. A meghívott neve kék alapra van írva. A meghívó hátlapján csinos térvázlat jelölje az egyes csoportok felállási rendjét, a hogy a királyi sátozt körül fogják a meghívott testületek. A hol Ó Felsége felvonul a disztorhoz, jobbról a kiállítási bizottság tagjai,

balról a hadsereg képviselői foglalnak állást. A sátor hátsó, ellenkező részén a diplomaciai kar, a főpapság és miniszterek részére van kijelölve a hely. Ezek után következnek a többi meghívottak.

* A vörös május és a belügyminiszter. A szocialisták újabb keletű ünnepe: május elseje alkalmából a belügyminiszter megtette az intézkedéseket már a fővárosban. A vidékre nézve körrendeletet intézett a törvényhatóság fejeihez s így Bihar megye alispánjához és Nagyvárad város polgármesteréhez is, a melyben eltilt minden munkás mozgalmat, körmenetet, felvonulást. A körrendelet érdemi része a következő:

Tekintve, hogy a szocialista izgatások még mindig oly mértékben folytattatnak, hogy ez által a békésen dolgozni kívánó munkások, munkájokban akadályoztatnak és munkaszervezőseik megszegésére kényszerítettek, m. évi április hó 23-án kelt rendelettel kiadott tilalmat a jelen év május 1-ére tervezett szocialista ünnepélyekre nézve ezennel megújítom és elrendelem, hogy a munkásoknak ezen napon *semmiméi körmenetek, felvonulások, és egyéb ilyféle utcai tüntetések, sem gyűlések tartása meg ne engedjék.* Amennyiben azonban a munkások valamely más napon kívánának gyűlést tartani, az a fennálló szabályok figyelembe tartása mellett megengedhető.

A rendelet befejező részében utasítja a polgármestert és alispánt, hogy a rendeletet a hatóságok főnökeivel közölje s annak pontos keresztülvitelét ellenőrizze. Nagyváradon és Bihar megyében, szerencsére nem igen lesz szükség a rendelet szigorú megtartására.

* A gyulai mulatsága. Az országos »vörös kereszt-egylet« gyulai fiókja 1896-ik évi május hó 12-én a millenium alkalmából táncvigalmat rendez a Göndöcs-népkerti pavillon nagytermében. A mulatság tiszta jövedelmét az egyesület javára fordítják. Sikerét biztosítja az, hogy a rendezőség élén Tallián Béla főispán egyleti elnök és Tallián Béláné társelnök állanak. A bál fél 9 órakor kezdődik. Beléptijegy: személyjegy 3 korona, családjegy 8 korona, karzatjegy 3 korona. A rendező bizottsági megkeresések Gyula fi Endre jegyzőhöz intézendők. Jegyek előre válthatók Obay János könyvkereskedésében.

* Az eltérő szentség meggyalázói. Aszloni gymnázium igazgatósága már be is fejezte erélyes vizsgálatát azon diákok ellen, kik — mint mi is azt megírtuk — a múlt héten olyan vakmerő és pyalázatos botrányt követtek el a kath. templom előtt. Az odiosus ügyben a miniszter, ki elé a vizsgálat adatait már felterjesztették, fog dönteni. Egy könyvatos értekezés szerint, egyik gymnáziumi tanár nem marad meg állásában, hanem rendelkezési állapotba kerül. Ez minden valószínűség szerint Pósch Jenő, ki nemrégiben felekezetenkülinek jelentette ki magát és a kinek ezt a tényét kapcsolatba hozzák a szolnoki diákok vallásellenes merényletével.

* Megyebizottsági tag választása. A hagymádfalvai megyebizottsági tagválasztást, a beadott felebezés folytán megsemmisítették. Tegnapelőtt volt az új választás. Ez alkalommal egyhangulag Kolontáry Jánost választották megyebizottsági tagul.

* A svéd tudós csókja. Az upsalai egyetemnek egy fiatal hallgatójával ezeregyéjszaka meseibe illő csodálatos kaland történt. Szegény csendes fiu volt a diák, buzgón bujta a könyveket, de a szegénység súlyosan nehezedett reája és kínosan kellett fáradoznia magánórák adásával, másolásokkal, hogy a tanulmányoknak élhessen. Társaságba is alig járt, de a kik érintkeztek vele, tisztelték és szerették. Egy szép napon kollegáival a piac téren álldognak, amikor a két ifju figyelmét elegánsan öltözött, rendkívül szép leány vonta magára, a ki egy idősebb hölgy társaságában haladt el mellettük. Az upsalai kormányzó leánya és neje volt a

a két hölgy. A diákok csodálattal nézték a bájos leányt és mikor hangtávolságon kívül jutott, egyikük felkiáltott:

— Valóban, millióért nem adnám e leány egyetlen csókját!

— A történet hőse egy pillanatig gondolkodott, azután mintha valami hirtelen inspiráció fogta volna el, mohón kérdezte:

— Azt hiszem, én kaphatnék tőle egyet.

— Megőrültél? Ismered?

— Nem ismerem én, de haszépén megkérem, meg fog csokolni.

— Itt a piacon — mindnyájunk szeme látára?

— Itt!

— És önként?

— Igen. Csak nem hiszitek, hogy csókot rabolnék tőle a nyílt utcán!

— Nos ha ezt eléred ezer tallért fizetek neked.

— Én is! Én is!

A három fiatal ember, a ki ezt az ígéretet tette, gazdag volt és becsületes. Három ezer tallér szédítő összeg egy szegény diáknak! A csinos fiatal diák elszánta magát és megszólította a leányt.

— Kisasszony! Sorsom öntől függ.

A leány megállt és ámulva nézett az ifjura. Ez pedig elmondta nevét, sorsát, kilátásait és őszintén elmondta szóról-szóra mindazt, a mit társaival beszélt. A leány figyelmesen hallgatta s a mikor az ifju elvégezte mondókáját és tisztelettel meghajolt pirulva, de barátságosan válaszolt:

— Nos, ha ilyen csekély sziveség olyan nagy következményekkel járhat, akkor bűn volna ezt megtagadni!

Mondá és megcsókolta az ifjut.

Másnap a kormányzó magához rendelte a vakmerőt, a ki nyilvánosan megcsókolta leányát. Ránézos homlokkal fogadta és végigmérte tetőtől-talpig, majd ridegen megszólította. A fiatal ember azonban anynyira megnyerte tetszését, hogy hosszabb ideig elbeszélgetett vele, végül pedig felszólította, hogy tanulmányai ideje alatt nála étkezzék. Most, hogy gondtalanul élhetett, fényes sikerrel végezte szigorlatait és később első tudósa lett hazájának, — vőlegénye a kormányzó szép leányának.

* Az apolló bérlete. Az igazságügyminiszter a város tulajdonában levő s a törvényszék bünyügyi osztályának és a vidéki járásbírósnak az állam által kibérelt Apolló épület nagyobb átalakítását kívánta. A város hajlandónak nyilatkozott az átalakításokra, ha az állam további hat évre meghosszabbítja a bérletet. Az igazságügyminiszter nem rég érkezett leiratában kijelenti, hogy a bérletet a város 1899. év november 1-éig hosszabbította meg. Erre az időre már felépül a törvényszéki palota s úgy a bünyügyi osztály mint a vidéki járásbírósnak beköltözik az új épületbe.

* Bihar megye a lóversenyre. A »Bihar megyei gazdasági egylet« által évenként rendezni szokott őszi lóversenyre Bihar megye törvényhatósága 500 frtot szavazott meg ez évben is, a melyet »Bihar megye-dija« címen szokott a lóversenyt rendező bizottság kiosztani. Az 500 frt megszavazását a belügyminiszter jóváhagyta s erről értesítette a megye közönségét.

* Jóváhagyott közgyűlési határozat. Bihar megye márczius havi közgyűlése a »Bihar megyei és nagyvárad régiészeti és történelmi társulat« részére 200 frt segélyt szavazott meg az 1896. évre. A belügyminiszter a közgyűlés határozatát jóváhagyta.

Érdekes látványosság. Budapestről írják lapunknak: Az ezredéves országos kiállítás szivetszemet gyönyörködtető csarnokai — eltekintve egyes apróbb díszítésektől — teljesen készen várják megnyitásukat. Ezen monumentális épületek között egy kisebbszerű pavillon húzódik meg szerényen, mely a maga keresetlen egyszerűségével, izléses, tetszetős külsejével a szemlélő figyelmét magára vonja

Ez nem más, mint a magyar osztály-sorsjáték pavillonja, melyben a kiállítást látogató közönség részére fognak az osztály-sorsjegyek elárúsítani. Az alig fél éve életbeléptetett magyar osztály-sorsjáték ugyanis oly kedveltségnek és népszerűségnek örvend a nép minden rétegében, hogy az előjelekből ítélve, a Heintze Károly központi főgyűjtődjé (Szervitátor 3.) szűknek bizonyulna a kiállítás alatt odaözönlő néparadattal szemben. Még az ünnepek meg sem kezdődtek és máris oly nagy a kereslet a sorsjegyek iránt, oly nagy a tolongás a szervitátéri üzletben és oly nagy számmal érkeznek napról-napra a vidéki megrendelések, hogy a közönség igényeit csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel lehet kielégíteni. Elképzelhető tehát, mily ostromnak lesz kitéve az említett kis pavillon, midőn nemcsak a normális viszonyokkal, de a kiállítást látogató egész bel- és külföldi igényeivel kell számolnia. Minél inkább közeledik a májusi utolsó főhúzás ideje, annál nagyobb az általános véstelkedés és így tartani lehet attól, hogy mihamarább a sorsjegyeknek teljes elárúsítását kell jeleznünk. Éppen azért nem tudjuk elégszer és eléggé ajánlani, hogy siessen kiki szükségletét beszerezni, mert könnyen megeshetik, hogy a sorsjáték nagyszerű esélyeitől, melyekben oly csekély rizikó mellett részt vehet, — meg lesz fosztva.

Margit levele.

Nagyvárad, 1896. április 25.

Kedves Szerkesztő Ur!

Nagyon komoly és fontos dolgot írok most a Szerkesztő urnak.

Ne nevéssen ki kérem, emiért azt mondtam, hogy komoly dolgot, mert bizony nem vagyok már olyan kis leány, a milyennek gondolnak, nekem is vannak már komoly ügyeim, én is tudok komolyan írni.

Ugye eddig elég komolyan írtam?!

Ne nevéssen ki, kérem, . . . Tudja ki mondta ezt nekem legközelebb? Mit gondol Szerkesztő ur? . . . Tudom nem találná el soha, de soha! Ha megígéri, hogy titokban tartja, akkor megmondom. Igéri? De azután ne mondja el másnak! Hát a Gabi!! . . .

Csodálkozik? Bizony én is csodálkoztam. Azt gondoltam, mikor a télen a Gabival szakítottunk, hogy sohasem leszünk többet jó barátok, s most egyszerre . . . Nem értem igazán milyenek ezek a fiúk? Megérdemelnék, hogy mindenki haragudjék rájuk, vagy talán, hogy mindenki szeresse?!

Tudom is én, hogy vagyok velük!

Az bizonyos, hogy Gabi egy idő óta megint tetszik nekem!

Képzeld csak a Szerkesztő ur, micsoda kópéságot csinált a multkor!

Eljön hozzánk délután és kezd mentegőzni, a miért olyan régen nem tette tiszteletét. És eleinte egészen komoly arccal hallgattam a feleségét, úgy tettem, mintha egy cseppet sem érdekelné, a mit mond. Haragudtam rá a téli viselkedésért, éppen, hogy feleltem a kérdésére.

Hanem azután közbe kiment az anyus és akkor nem tudtam mit csinálni, már csak beszélni kellett vele.

Gabi úgy látszik nagyon várta anyusnak a távozását, egyszerre kivett a zsebéből egy levelet és fontoskodó arccal nyújtotta felém.

Nem tudtam, hogy mit akar vele, hát nem is nyultam utána. Arra azután mosolyogva azt mondtam, hogy egy jó barátja kérte, hogy hozza el nekem.

Nem lehetett visszautasítani, hát elvettem és mikor Gabi elment elbujtam a hálószobába és olvastam.

Milyenek voltak benne . . .! Ugy szőgyeltem magam, mikor olvastam. Azt írta egy ismeretlen imádóm, hogy majd meg hal érettem. Én vagyok a világító, éltető napja, s ő csak egy parányi bolygó, a kinek nem lehet megközelíteni a napot. Kér

hogy szakítsam szét azt az elválasztó láncot, nekem hatalmam van arra, hagyjam, hogy megközelíthessen, hallgassam meg vallomását, meg megöli az epedés és fájdalom.

Azután megírja, hogy gesztenye barna a haja, az arca csupa szeplős, de a bajusza nagyon szép. Fehér szegfűt tűz majd pénteken délben a kabátjára és künn lesz a korzón, legyenek ott én is.

Kívánsi voltam rá, hogy ki lehet az a csunya fiatal ember, hát addig esőkolgattam anyuskát, míg kimentünk pénteken délbe a Fő-utczára.

És tudja szerkesztő ur ki volt az a fehér szegfűs csunya fiu? . . . Gabi volt.

Tegnap aztán megint eljött hozzánk és kért, hogy feleljek valamit arra a levélre, amit a multkor hozott. Én meg azt írtam neki egy papírra, hogy nem is olyan csunya, mint *hunczut*, de a bajusza nem sokat ér!

Az elejére nem tudtam mit feleljek, mert nem tudom, hogy kellene nekem elszakítani a láncot, meg hogy milyen bolygóm ő nekem?! Nem tudja a Szerkesztő ur, hogy mit akart az a Gabi mondani? Különbben majd megkérdem én tőle, csak tegnap még nem tudtam vele beszélni.

Ugy-e ez komoly dolog Szerkesztő ur?!

Igen még valamit akarok mondani. Béla most folytonosan Iréinkét mulattatja és az Iréinkét egészen elbájoalta a szilvaszínü tavaszi kabátjával meg a barkójával.

Most különben nagy dologra készülnek a fiúk, majálist akarnak csinálni. Jaj de jó is lenne egyet táncolni . . .!

Ugye oda Szerkesztő urék is eljönnek; de addig még írok ám.

Isten vele!

Margit.

Lapunk egyes számai a következőkben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piacz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca-
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárúsító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatnak.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felől gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ²⁵ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felől gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ⁰⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁵ d. u., személyv. 3 ³⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 8 ³⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ¹⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felől személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó felől vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskó - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felől vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este
Ösi-Kót-Gyoma felől személyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ösi felől vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e. személyvonat 8 este.

EGYLET.

A nagyváradai szépítési egyesület elnöksége lapunk utján is felkéri azokat, akik az egyesület taggyűjtő iverit mindaddig vissza nem küldötték, hogy azokat — tekintet nélkül az aláírók számára — Dr. Adorján Armin egyl. jegyzőhöz lehetőleg mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Alakuló gyűlés. A br. Hirsch Mór nevével elnevezett jótékonyági önképző-egyesület nagyváradai fiókjának végrehajtó bizottsága, ma vasárnap d. u. 4 órakor a Wöber-szállóban tartja alakuló gyűlését, amelyre meg vannak hívva a bizottság tagjai.

Irodalom és művészet.

— **A nagyváradai róm. kath. főgymnásium története.** Írta: *Cséplő Péter*. Az ezredéves ünnepségnek nem mulékony, hanem legalább is a tudományos téren állandó eredményt biztosítani azon művek vannak hivatva, melyeket az egyes intézetek, társulatok és törvényhatóságok ez ünnepség alkalmából saját keletkezésükről, fejlődésükről vagy hanyatlásukról s jelen állapotukról az arra fölkért szakférfiak által irattak s költséget nem kimélve közzétettek. Ilyen művel gyarapodott Nagyvárad város különben is parlagon heverő története Cséplő Péternek most megjelent s a helybeli főgymnásium multját tárgyaló könyvében — A főgymnásium alapját Benkovich Ágoston nagyváradai l. sz. püspök 1699-ben 6000 frtos alapítványával vetette meg. 1722-ben nyílt meg s 1735-ig csak négy osztályu volt. 1735-ben okolcsányi püspök 3000 frtos alapítványával 6 osztályuá fejlesztette. 1774—1806-ig csak öt osztályból, azontul 1850-ig megint 6 osztályból állott, végre 1850-ben 8 osztályuá lett — 1722 — 73-ban jezsuita szerzetesek. 1773—1808-ig világi papok és férfiak tanítottak benne. 1808-ban vették át a vezetést a jászai-premontrei szerzetesek. Ugyancsak az ő gondviselésük alatt állott s némileg a gymnásiummal kapcsolatos volt az 1802—48-ig fennálló nemesi konviktus. — A gymnasium előbb a mostani gör. kath. finevelő helysén, 1778-tól kezdve a Szent-László templommal szemben levő épületben volt elhelyezve. 1874-ben költözött át a mai épületbe. E nagyterjedelmű (275 l-ra terjedő) műre lehetne ugyan azt mondani, hogy szerzője nem eléggé figyelmesen kerüli a régi írók tévedéseit, vagy hogy szorosan tárgyhöz nem tartozó dolgokkal is foglalkozik, de ezt bőven kipótolja, hogy a szerző minden nevezetes fordulópontnál a kezénél levő adatokból egy-egy kis korpépet alkot és állit előnkbe. Ekként annál kedvesebb olvasmányul kínálkozik nemcsak az intézett mostani vagy egykori növendékeinek, hanem egyáltalában mindazoknak, kik az oktatásügy régibb állapotairól valamit tudni akarnak. — Az oktatás, az igazi, vallásos és hazafias nevelést, valamint a történelmi irodalom terén régtől fogva lankadatlan buzgalommal működő s valóban megérdemelt köztiszteletben álló szerzőt műve megjelenése alkalmából melegen üdvözljük.

— **Arany könyv.** Ez a czime a füzetnek, melyben Newecz Ferencz a magyar nemzet történetének első részét a honfoglalást írta meg gyermekek számára. A könnyed modorban, gördületes versekben megírt munka különösen alkalmas a millenniumi iskolai ünnepekre. A füzet kapható szerzőnél Robogányban. Ára 65 kr.

Igazságszolgáltatás.

Végtárgyalás a Pável tüntetés ügyében. Már említettük, hogy a harmadfél évvel ezelőtt Nagyváradon lezajlott oláh ellenes tüntetés ügyében a kir. Curia teljes egészében helyben hagyta a kir. Tábla vádala helyező határozatát, a 32 vádlottra nézve s leküldötte a kir. törvényszékhez a végtárgyalás kitüzése céljából. A kir. törvényszék bünyügyi ta-

nácsa már intézkedett ez irányban s a nagyérdékű végtárgyalást május hó 27-ikére s az ezt követő napokra tűzte ki. A monstre per ugyanis több napot vesz igénybe, amennyiben a vádlotakon kívül száznál több tanut hallgatnak ki. A tárgyaláson Millye Gyula bíró, a bűnügyi osztály vezetője fog elnökölni.

A László-malom bűnügye a Táblán. A nagyváradi kir. Tábla kitűzte már a László-malom bűnügyének tárgyalását. Konda Samu, Feldheim Izrael és Edelmann Menyhért felett e héten, valószínűleg már holnap, hétfőn ítél a Tábla ötös tanácsa, Ritóók Zsigmond elnöklete alatt, Poynár Miklós, Molnár Géza, Polchi Mór szavazó bírák és Erdélyi Endre előadó vesznek részt a tanácsban. A törvényszék tudvalevőleg Konda Samut 4 évre Feldheim Izraelt 2 évre és Edelmann Menyhértet 1 évre ítélte.

Ítélet hirdetés. Murányi Gusztáv előtt, a kit a nagyváradi kir. törvényszék szándékos emberölés büntetnének kísérlete miatt 2 évi fegyházra ítélte, tegnap hirdette ki a tárgyalást vezető bíró Nagy József a kir. tábla ítéletét. A kir. tábla elfogadta a törvényszék minősítését, de az enyhítő körülményeket figyelembe véve a büntetést 1 évi börtönre szálította le.

A pocsaí tolvajok. Sok baja volt a mult esztendőben a pocsaí molnárnak. Éjszakáról éjszakára tűnedeztek a malomból a zsákok, az ablakot kitörve találta, de nem tudott rá jönni, hogy kik lehetnek a tolvajok. Egyszer azután lesbe állt és meglátta, mikor Nagy József Rácz János és Juhos László bemásztak az ablakon. A csendőrökkel azután elfogatta a tolvajokat, kikre három esetet be is tudott bizonyítani. A nagyváradi kir. törvényszék Nagy József elnöklete alatt tegnap tárgyalta az ügyet és 3 rendbeli lopás büntetéseért elítélte Nagy Józsefet 2 évi fegyházra, Rácz Jánost 1 és fél évi börtönre és Juhos Lászlót 9 havi börtönre.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék holnap Millye Gyula elnöklete alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő bűnügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Lichtmann Samu és társa személyes szabadság megsértésének vétsége.

Stitez Lajos és társa gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége.

Kovács Lajos súlyos testi sértés büntette. Popovics Tógyer és társa lopás büntette. Tátos Vince büntette.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Irta: I. van Woude.

6

Boldogan mosolygok, midőn atyám átölel és azután egy karnyi hosszúságra magától eltaszit és leplezetlen csodálkozással reám néz és mondja: »Ez a mi kis Lonunk?«

Midőn anyám csókját érzem homlokomon és hallok ismerős, érzélgős hangját: »Jó napot, Lon, gyermekem!« szemeim megnedvesesednek és midőn Adele még szebben és bájosabban igazán gyönyörű leányként kiugrik a kocsiából, hangosan elkezdek sírni. Mint szeretem őket! Milyen jól esik hogy nálam vannak, kiülünk a verendára a theasztal köré és hallgatom, mit beszélnek!

Mily élvezet, ha eljön az estszürkület Adelel együtt a kertben bolyongani és elárulni édes titkomat és ezalatt megmutatom Brinio örökségének karsu tornyait, a melyek büszkén az ég felé emelkednek.

De a mint észreveszem, inkább csodálkozik, mint örül.

»Szezség, milyen ostobaság« mondja ő. »Hiszen te még gyermek vagy, Lon!«

»Tom is ezt mondja. Mit gondolsz «kérdeszem aggódva» atyánk és anyánk nem adják meg beleegyezésüket?«

»Bizonyára megadják, te kis csacska. Ugy látszik, hogy jó párti. De milyen ostoba vagy. Mit élveztél ifjuságodból? . . . Most már nekem sem marad más hátra, mint gyorsan eljegyezni magamat, Olyan nevetséges, ha a hug megelőzi nényét.«

»Képzéjétek csak« mondja hirtelenül, midőn a theasztalhoz visszatérünk. »E gyermek jegyes.«

Természetesen jobban szerettem volna, ha én tehettem volna meg e vallomást, de úgy látszik már égette Adele nyelvét, a ki még olyan rövid ideje van itthon, hogy nem haragudhatok reá. Így most már minnyáján tudják. A nagynénivel már tegnap este közöltem a kert házaeskában.

*

Tomnak nagy esodálkozására atyámnak és anyámnak nem volt semmi ellenvetése az ellen, legalább semmi fontosabb kifogás. Adele azt mondja, hogy minden öregember örülne, ha leányáról ilyen jól gondoskodhatnák. Azután nem is lehet Tom ellen semmit sem felhozni, legfeljebb családját, ez pedig már nem él. Tom határozott kívánságára tehát beleegyeznek, hogy csak három hó mulva tesszük nyilvánossá eljegyzésünket és ezalatt mindazon élvezeikben részesülök, a melyek egy fiatal leánynak kinálkoznak.

*

Hágában vagyunk most. Elmult már szeptember, október, november . . . végre végük van e csunya időknék. Találkoztam a legkülönbélebb férfiakkal, de egyik sem gyorsította meg szívem dobbanását. Végre eljött Tom. A megpróbáltatás napjai elmúltak. Vasárnap este jön és hétfőn ismét elmegy; talán még tovább is itt marad, ha lesz valami, a hová elmehetünk mind a ketten.

»Az én kedvemért nem szabad otthon ülnöd.« mondja gyakran. »Élvezz annyit, amennyit lehetséges.«

Tetszik neked ez élet?

»Igen oly jól tetszik, hogy álomként tűnik fel előttem és félek, hogy ez álomból felébredell és ismét az intézetben találom magamat.« De hogy örömet szerezsek neki, biztosítom róla, hogy a csendes, békés élet Brinio örökségén mégis csak jobban vonz.

»De nincs mindig nyár, Madelon!«

»O, én szeretem a telet is. Tudom, hogy nem fogok sohasem unatkozni.«

Most rábeszélte anyámat, hogy még az esküvő előtt, a mely fontos esemény februárban lesz, Lindenhofba vigyen. Midőn atyám ezt meghallotta, nevetett és mondá: »Nem ostoba!« De én azt hiszem, hogy Tom kérelmének főrugója jövődö boldogságom.

»Meg kell látnia Waaldorfot egyszer tél en is.« mondotta anyámnak.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A Fejérváry—Bernáth párbaj.

Budapest, április 25. (Saját tud. távirja.)

Ma reggel 9 órakor történt meg Fejérváry miniszter és Bernáth Béla párbaja a lovassági laktanyában. A párbajiránt fővárosszerte nagy érdeklődés mutatkozott, a laktanya előtt nagy csoport közönség tolongott

A párbaj előbb pisztolyra történt. A segédek Keglevich István gr. Hadik Endre gr., Szederkényi és okolicsányi kimérték a távolságot s a jelre mindketten löttek. Egyiknek golyója sem talált.

Ekkor a két ellenfél kardra állott ki. Az összecsapás heves volt. Bernát Bélát megsebezte Fejérváry heves támadása s mialatt magát védte, a miniszter kardjával a fejére erős vágást mért.

A segédek rögtön oda ugrottak a vérző Bernát Bélához s az orvosok bekötözték a sebet. Konstatálták, hogy a *seb súlyos és veszélyes*, több fejeret keresztül vágott.

A felek — tekintettel a sebesrészsúlyosságára — nem is békülhettek. A miniszter rögtön elhajtattott a laktanyából.

Lueger a királynál.

Bécs, április 25. (Saját tud. távirata.) Mindenütt nagy feltűnést keltett azon hir, hogy ő Felsége a király legközelebb kihallgatáson fogadja Lueger drt. E hir megezfólja mindazon közléseket, a melyek szerint ő Felsége a bécsi polgármester választásában már végleg határozott volna és nem akarná Lueger meg erősíteni. Bécs városa autonomiájának felfüggesztése és a községtanács feloszlatása olyan nehéz viszonyokat teremtett, hogy az irányadó körök elhalaszthatatlannak tartják e kérdés megoldását. Az antiliberalisokban e hir reményt ébresztett, hogy ő Felsége meg fogja erősíteni a választást. Hir szerint azonban a Badeni kormány ez uton kísérletet akar tenni, hogy Luegerrel megegyezésre jusson. Mindkét részről a legnagyobb érdeklődéssel várják a kihallgatás eredményét.

Fejérváry-Korbuly affér.

Budapest, április 25. (Saját tud. távirata.)

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter ma délután Bécsbe utazott. Utazása a »Nemzeti Újság« felelős szerkesztőjével támadt újabb lovagias ügygyel van összefüggésben és eredménye legnagyobb valószínűség szerint az lesz, hogy Fejérváry megverekszik Korbuly Józseffel.

Blaháné jubileuma.

Budapest, április 25. (Saját tud. távirata.)

A színpadtól bucsuzó Blaháné tiszteletére a népszínházban május 7-én jubiláris előadást tartanak. A jubileum napjaul azért választották május 7-ikét, mert 24 esztendővel ezelőtt, 1874-ben május 7-én lépett fel legelőször a nemzeti színházban.

Közönség köre.

Köszönet nyilvánítás.

Az elaggott iparosok alapjára a lefolyt héten voltak szivesek adakozni: Dr. Ehrlich Ignácz ur a báró Hirsch elhalálozása alkalmából koszoru megváltás czimén 15 frt, Dévald Mihály ur 10 frt, Péchy Antal ur 10 frtot és Farkas József műkertész ur disznóvények 15 frt értékben. Fogadják e helyen a szives adakozók elismerő köszönetem a nagyváradi ipartestület jótékonyágai bizottságanevében. Bertsey György elnök.

Közgazdaság.

Aranyárkelet pótlék. A vám illetékeknek ezüstben történő fizetésénél vagy biztosításánál szedendő árkeletpótlék május hóra 19½%-ban állapított meg.

Törvény a baleset biztosításról. Mint kitűnő forrásból értesülünk, a kereskedelemügyi miniszteriumban az ipari munkások baleset ellen való biztosításáról szóló törvényjavaslat van előkészületben. A miniszterium beszerezte a külföldi államok némelyikének erre a tárgyra vonatkozó törvényhozási intézkedéseit s ezeknek tanulmányozásával egyidejűleg elrendelte a hazai ipar körében az utóbbi években történt balesetek statisztikai egybeállítását. E balesetstatisztika pontossága érdekében a kereskedelemügyi miniszter most köriratot intézett az összes törvényhatóságokhoz, melyben felhívja ezeknek figyelmét a dolog nagy fontosságára és utasítja őket, hogy ellenőrizzék egyrészt az iparvállalatok részéről a rendőrhatalóságokhoz

benyújtandó baleseti bejelentéseket, másrészt azt, hogy a rendőri hatóságok tényleg felterjesztik-e ezeket a baleseti jelentéseket a kereskedelemügyi miniszterium iparfelügyelőségéhez. Mindezen előkészületek dacára kétségkívül hosszabb idő fog még eltelni addig, míg a munkások balesetbiztosítása tényleg lesz.

Terménytőzsde.

Budapest, április 25.	
B u z a tavaszra, bácskai	6.84
» tavaszra, északi	6.86
» szeptember-októberre, bácskai	6.61
» szept-okt-re északi	6.63
R o z s tavaszra, bácskai	6.45
Rozs tavaszra, északi	6.46
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
» jun-jul-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.10
» aug.-szept.re, északi	10.15
Bécs, április 25.	
B u z a tiszai	7.75—7.76
» bányási	6.40—6.45
» bácskai	7.30—7.35
» szokványúru őszre	6.15—6.45
» szokványúru tavaszra	7.60—7.70
R o z s tiszavidéki	5.60—5.80
» szokványúru őszre	6.90—7.00
» szokványúru tavaszra	5.10—5.15
T e n g e r i magyar	4.45—4.46
Z a b, magyar kereskedelmi	4.80—4.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. április 25.

Magyar aranyjárdék 4%	121.75
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasúti államtővény 1878-ból	121.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	91.50
Italmérségi jegy megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	139.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	158.—
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	113.25
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	970.—
Magyar hitelbank részvény	391.50
Osztrák hitelintézeti részvény	357.70
Osztrák-magyar államvasúti részvény	352.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.56
Német birodalmi márka	58.80
London vista	120.90
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.76

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Több rendbeli lakás kiadó

Kis-Kut-utca 97. sz. a. házában. 1—3

Értekezhetni ugyanott a háziasszonynál.

Országos

magyar czimerrrel ellátott

nemzeti lobogók

tiszta gyapju szövetből, minden varrás nélkül, teljesen színtartók a következő nagyságban:

90 cmtr széles, 200 hosszú, ára 2.50.

112 cmtr széles, 300 hosszú, ára 4.80,

kaphatók, valamint a lobogók rojt és bojtjal való felszerelése gyorsan és jutányos árban eszközöltetik a

Kunz József és Társa ezégnél

Nagyvárad, Szt.-László-tér.

Bivaly tej!

Drágaségei birtokomon bivalytej gazdagságot rendeztem be. A bivalyok természetüknek megfelelő legelő és takarmányozás által a legjobb minőségű tejet adják, a mely jól berendezett tejkamrában tisztán kezelve itt-hon ólomzárolt literes üvegekben naponként friss minőségben szállítatik

KÁDAR és KISS

ezégnél Nagyváradra, a hol a májusi szükséglet április 30-ig előjegyeztek.

A hamisítás ki van zárva, mert birtokomról az egyéb fajta teheneiket eltávolítottam.

Id. Egan Lajos,

földbirtokos.

106 1—1

16092/1895. tkv. sz.

Árverési hirdetmény.

A nvárad kir. törvényszék mint tkvi hatóság által a nagyvárad gör. kath. káptalan semináriumi pénzalap végrehajlatának özv. Ille Jánosné, Ille Kornélia, Ille Bertalan, kiskoru Ille Gabriella és Margit végrehajtást szenvedők elleni 2365 ft lőke s járuléka iránti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedő tulajdonául felvett ezen tkvi hatóság területén fekvő s a nagyvárad 1374. sz. betétben foglalt A. I. 1—2. r. sz. a. ingatlanra, tekintet nélkül az özv. Ille Jánosné javára bekebelezett haszonélvezeti jogra a kért végrehajtási árverés az 1881. LX. tez. 146. §-a értelmében ezennel elrendeltetik s fogatosítására határidőül **1896. évi május hó 18-ik napjának d. e. 8 órája** ezen kir. törvényszék árverelő helyiségében kitűzetik.

Kikiáltási ár 11.178 ft, azonban az árverésre kitűzött ingatlan szükség esetén ezen áron alól is el fog adatni.

Venni szándékozók bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-át vagyis 1117 ft 80 krt tartoznak készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban letenni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első részlet az árverés napjától számított 1 hónap alatt, a második részlet ugyanazon naptól számított 2 hónap alatt, a harmadik részlet ugyanazon naptól számított 4 hónap alatt; minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a fizetés napjáig 6 százalékos kamattal fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságánál és a kapitányi hivatalnál megtekinthetők.

Nagyvárad kir. törvényszék mint tkvi hatóság 1896. évi január hó 18-án.

Olasz,

kir. tszéki bíró.

Memes rákok.

Jóállók, hogy élve érkeznek meg. Naponta friss küldemény egy postakosárral utánvétellel és vámmentesen.

40 db óriás solo rák 5 ft.

60 „ óriás rák 4 ft.

100 „ leves rák 3 ft. 89 4—9

Haller B. STANISLAU, 31. sz. Galiczai.

WEINSTOCK, SPITZ, GRÜNBERGER

első nagyvárad szoba-, czég-, czimfestő- és mázoló-társaság

NAGYVÁRAD, Fő-utca, a Széchenyi-szálloda épületben.

A mai kor igényeinek megfelelő

festészeti műterem

Szoba-, czég-, czimfestő- és mázolási munkák

elvégeztetnek.

Templomok, termek, kávéházak és magánlakok festésénél művésziességgel kivitelű márvány-utánezeteket és aranyozásokat állítunk elő.

Különlegességek üveg-czégablakban és czimfestésekben.

Különféle feliratok és festmények fal, vászon, fa- és bádoglemezre.

Czimerek festése, zászlók és szalagfeliratok, e szakhoz tartozó összes díszítési munkálatok.

Tapeta- és papír-maché raktár.

Kész olajban festett czimerek kaphatók és kölcsön adatk.

Minták és vázlatok kívánatra díjmentesen.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

A legolcsóbb és legjobb

festék-áru

nagykereskedés.

— Az anyag tartósságáért kezesseget vállalunk. —

Száraz és saját készítményű tisztán kezelt, olajban tört festékek, kitűnő minőségű

szobapadló-fénymázak, angol lakkok, kenczék (firniss).

Legjobb fajta ecsetek, aranyozó kellékek, házi készítéshez szükséges anyagok,

kellő utasítással, szinvegyítések tetszés szerint.

49 12—20

Tisztelettel

Weinstock, Spitz, Grünberger.

V i l l a n y - v i l á g i t á s !

Szent-László gyógyfürdő

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

Nagyvárad mellett.

Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.

Telefon a nyár folyamán lesz berendezve.

Hazánk legrégebb gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R° kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükörfürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyszerközökkel dusan felszerelt gyógypihenő termek.

Fürdőzésre javalva van: az ízületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi lobóknál, csonttörések és ficzámok után visszamaradt fájdalmaknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkor, vérszegénységnél, a női ivarszervek különféle bántalmainál.

Ivógyógyimédnál, calciumsulfid sók gazdag tartalmánál fogva kitünő hatásu **görvély** és **angolkórnál,** légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, cukrázda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, táncvigalmak, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor térzene.

Évad: május 1-től szeptember 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30 százalék ármérséklet.

Restaurációt Kovács László budapesti hírneves főszakács vezeti, étkezés à la carte, à la couvert.

A vendégek számára szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja.

Olesó és jó élelmezés, kényelmes lakás napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. FILKOR LAJOS.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek, és sikerdus gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát s pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR
fürdő-bérlő.

V i l l a n y - v i l á g i t á s !